

S POSVETOVANJA O ŠOLSKEM VARSTVU

Šola s celodnevnim delom — prehitevanje razvoja?

Varstveni oddelki, ki so bili formirani v zadnjih dveh letih na osnovnih šolah občin Center, Bežigrad, Šiška, Moste in Domžale, ki so torej na območju ZPPS Ljubljana I — so uspešno prestali preizkušnjo. Tako je bila ugotovitev posvetovanja o problematiki organizacije celodnevne bivanja učencev v osnovni šoli, ki je bilo 27. maja v ljubljanskem klubu poslancev. Posvetovanja, ki ga je organiziral pobudnik te akcije — ZPPS Ljubljana I, so se udeležili predstavniki republiškega sekretariata za kulturo in prosveto, republiškega zavoda za napredek šolstva, zastopniki ZPM, CKZMS, občinskih zavodov za socialno delo, prosvetni svetovalec ZPPS Vič, Kranj, Novo mesto in prosvetni delavci, ki se praktično ukvarjajo s tovrstno dejavnostjo na naših šolah.

O rezultatih in problemih v razvoju oddelkov celodnevne bivanja učencev v šoli je govorila pedagoška svetovalka ZPPS Ljubljana I Antonija Metelkova. V svojem referatu je opozorila, da so šolskemu varstvu na območju tega zavoda določili precejšnjo vlogo in prvi rezultati, ki so se pokazali v dvehletnem obdobju, so na dlani. Če jih postavimo na skupni imenovalec, so taki: precej je otrok, ki jih je varstvo odtegnilo negativnim vplivom okolja, njihovi učni uspehi so se (z oblikovanjem delovnih navad in navajanjem na samostojno delo) precej izboljšali, mnogi vedenjsko

moteni otroci so postali uravnoteženi. V petih občinah je v 20 šolah organiziranih 72 oddelkov celodnevne bivanja, v katere je vključenih 1300 učencev ali 5 % šoloobveznih otrok. V minulih dveh letih so dosegli tudi napredek v organizaciji teh oddelkov: povečalo se je število tim. »čistih« oddelkov (v katerih so učenci enega razreda z enotnim urnikom zajeti 100-odstotno ali delno), prijava na letošnje razpise pa zagotavlja, da se bo izboljšal tudi sestav kadra v teh oddelkih.

Sicer pa lahko označimo to razvojno fazo šolskega varstva še vedno za »eksperimentalno«, za dobo neprestanega proučevanja metodike individualnega učenja, časa za pripravo za pouk, vsebine prostega časa itd. Podrobneje bo treba proučiti še razmerje med prostim in delovnim časom, izdelati vsebinski in organizacijski program dela, v bližnji prihodnosti pa tudi osnutek novega tipa šolskega posloplja, v katerem se bo odvijala razširjena dejavnost šole. (Vsebinsko in obliko dela šole v pogojih celodnevne bivanja bo proučeval tudi pedagoški inštitut.)

Cilj vrstva je med drugim tudi ta, da bo našel otrok — poleg časa za učenje — tudi dovolj časa za interesne dejavnosti, pred vsem pa, da se bo povečal odstotek učencev, ki uspešno končajo osnovno šolo. Napovedi za letošnje šolsko leto so optimistične. Tako npr. predvidevajo v letošnjem letu za učence, ki so v šol-

skem varstvu, 95 % uspeh na nižji stopnji in 70–75 % uspeh na višji.

Osrednja misel referata in tudi razprave je bila, da je treba širiti celodnevno bivanje postopoma in pripravljeno in da lahko naglica samo škoduje. Koreferenti so opozarjali na nujnost prevzgoje tistih staršev, ki še vedno menijo, da se skrb za otroka, ki je v varstvu, konča za šolskimi zidovi.

Vedeti moramo, da pogoji za celodnevno bivanje pri nas še nastajajo, vendar pa je osnovno vprašanje — financiranje. Zato ni slučaj, da je občina Center v svojem eksperimentiranju najdlje in da so prav tu prišli na misel, da bi lahko že kmalu začeli s tako imenovanim celodnevnim delom v šoli, kar pomeni, da bi vključevala šola v svoj program

izobraževanja in vzgoje tudi počitek, aktivno rekreacijo, prehrano itd. Večina udeležencev razprave je menila, da bi pomenilo uvajanje te oblike varstva (ki je seveda cilj na tej poti) danes — prehitevanje razvoja. Razumljivo je, da so materialni pogoji osnova za razvoj tovrstne dejavnosti, treba pa je misliti tudi na to, da zahteva šola s celodnevnim delom — preden jo uvedemo — temeljito, sistematično proučitev pogojev, velike spremembe v sedanjem šolskem sistemu in ne nazadnje kadre, ki so posebej usposobljeni za to. In tudi če bi lahko uvedli takšno obliko varstva npr. na dveh ljubljanskih šolah, bi bil to samo nov eksperiment, za katerega pa je v sedanjih razmerah še nedvomno veliko časa.

M. K.

Pred sprejemnimi izpiti

Analiza učnovzgojnih rezultatov na skoraj vseh šolah druge stopnje je ob tretji redovni konferenci pokazala, da je kvaliteta kot tudi kvantiteta osvojenega znanja precejšnja, da velik procent učencev nima kvalitete za uspešno nadaljevanje šolanja na drugi stopnji. Procent pozitivnih ocen pod dvajset je ob tretji redovni konferenci več kot prejšnji in odločno zahteva temeljito ukrepanje ne samo sedaj pred zaključkom šolskega leta, temveč prav v tolikšni meri tudi ob vpisu v prvi letnik. Še posebno nizki rezultati so bili po nekaterih prvih razredih na gimnazijah, kamor so prišli tudi takšni učenci, ki drugje niso bili sprejeti, ali pa se niso mogli odločiti za pravi poklic oziroma so bili premisljeni, da bi lahko odšli v uk ali priučevanje.

Danes teče široka razprava o tem, kako naj se formira prvi letnik, da bi bili v prihodnje rezultati ugodnejši. V veliki meri prevladuje mnenje, da je potrebno kriterije sprejema v prve razrede šol druge stopnje zelo poostri, tako da bi bili sprejeti res najboljši učenci osnovnih šol. Prav gotovo je zamisel v celoti

sprejemnem izpitu, ko imata kandidata, nepoznanega, pred sabo v splošnem samo dva izpraševalca.

Menim, da bomo zato morali še vedno upoštevati in omogočati, da bodo prvi razredi nekoliko bolj natrpani, preko leta, predvsem na koncu leta, pa je kaj lahko ugotoviti, kaj je potrebno napraviti s posamezniki, kdo naj gre dalje, kdo ne in koga je treba preusmeriti že med samim šolskim letom.

V. P.

Šolstvo druge stopnje v zagati

Zelo bi bili veseli, če bi lahko našim bralcem — učiteljem na drugostopenjskih šolah sporočili kakšno dobro novico glede njihovega finančnega položaja; prav dobrn nam je znano, kakšne težave imajo vodstva teh šol letos še prav posebno in kar z izplačevanjem vsakomesečnih prejemkov učiteljev, ko iz meseca v mesec ne vedo, kako bo jutri. »Ker niso zagotovljena zadostna sredstva za financiranje osnovne dejavnosti teh šol,« pravi jo v uradnem jeziku mero-dajni in pojasnjujejo dalje: »Glavni viri sredstev so proračuni občin in prispevki gospodarskih organizacij. Šole so v precejšnji meri odvisne od razumevanja in možnosti občin za financiranje ter od pripravljenosti gospodarskih organizacij, da z ustreznimi prispevki sodelujejo pri financiranju šol druge stopnje...«

Kako je z občinskimi proračuni vemo, prav tako pa tudi, kako je letos z gospodarskimi organizacijami. Pa vendar: vprašanje našega drugostopenjskega šolstva bo treba urediti, skrajni čas je, dela se škoda, ljudi se polasča malodušnost, ne vedo več, ali je njihovo delo sploh še v naši družbi vrednoteno kot koristno in za splošni razvoj potrebno.

V ilustracijo stanja samo nekaj podatkov. Kako je z med-občinskimi financiranjem: koprska občina bi morala dobiti od drugih občin 66 milijonov din, novogoriška pa 62 milijonov din, a nista dobili še ničesar; prav tako niso izvenmesne mariborske občine izplačale še niti dinarja v sklad družbenih sredstev pri Mestnem svetu Maribor. V Ljubljani so npr. lahko izplačali osebnih dohodkov za mesec maj le s sredstvi akontacije občine Ljubljana-Center. V Mariboru znašajo sredstva sklada 60 milijonov din, za izplačila osebnih dohodkov in najnujnejših materialnih izdatkov v juniju pa potrebujejo vsaj 125 milijonov din!

Sredstva iz gospodarstva se izredno počasi zbirajo. Večina gospodarskih organizacij ni podpisala pogodb, še manj pa dejansko nakazala sredstva. V Kopru so npr. od predvidenih 125 milijonov iz 1,2 % prispevka od bruto osebnih dohodkov gospodarskih organizacij doslej zbrali komaj 8 milijonov, v Piranu od predvidenih 38 milijonov le 3,5 milijona din, v Sežani pa od 42 milijonov še ničesar. Podoben neuspeh takega načina financiranja doživljajo tudi občine v bižem mariborskem in ljubljanskem okraju, le v celjskem je situacija nekoliko boljša, ker je od 360 gospodarskih organizacij zagotovilo »svoje prispevke 100 večjih podjetij v višini 200 milijonov din (od planiranih 700 milijonov din iz gospodarstva!).

Solam nakazujejo skladi večinoma le sredstva za osebne dohodke, skoraj ničesar pa za materialne izdatke. V Celju je npr. danes to razmerje skrajno neugodno — 92:8!

Tudi sredstev za investicije v glavnem ni, zato so ponekod ustavili že začete gradnje (v Celju), ali pa je nastal celo problem pokritja prejšnjih investicij (v Kopru). V Sloveniji primanjkuje letos samo za dograditev začelih šol II. stopnje in domov 1 milijarda 700 milijonov dinarjev!

V takem položaju naj govorimo o načrtovanju šolskega dela, o njegovem vrednotenju, o modernizaciji pouka, ki bi zlasti na drugi stopnji potreboval tso materialno skrb za opremo delavnice in laboratorijev, za pripravo kadrov za sodobno proizvodnjo in družbene službe.

dh

Zaključki II. občnega zbora slovenskih gimnazij

V Mariboru se je v dneh 21. in 22. V. 1965 sestala skupnost gimnazij Slovenije na II. občnem zboru, da pregleda uspehe, zlasti pa probleme, ki jih porajajo reforma gimnazije in verifikacijski proces ter splošna problematika šol II. stopnje v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu, zavzame stališča in sprejme priporočila za nadaljnje delo.

Zbrani delegati so v navzočnosti republiškega sekretarja za kulturo in prosveto Toma Martelanca in Borisa Lipužiča, njegovega namestnika, ter drugih uglednih gostov iz mariborskega družbenega življenja, poslušali referate in poročila o aktualnih vprašanjih mesta in vlogi gimnazije v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu, zlasti še v sistemu šol II. stopnje.

V referatu, poročilu in razpravi so se izoblikovala naslednja stališča:

1. Občni zbor skupnosti gimnazij Slovenije soglasno s stališčem, da je treba celoten vzgojno-izobraževalni sistem obravnnavati kot celoto in sistem šol II. stopnje znotraj celotnega sistema prav tako.

2. Občni zbor je tudi mnenja, da so temeljna družbeno-politična izhodišča predlagane reforme šol II. stopnje v celoti sprejemljiva, da pa jih je treba, preden bi se začela uresničevati, podvreči empirični preverbi, ki naj jo spremlja vsestransko prizadevanje pristojnih strokovnih organizmov, da bi se tako na osnovi temeljitejših znanstvenih analiz in praktičnih izkušenj izognili prenaplajenemu in nedo-gnanemu ravnanju in prišli na posled do sistema šol II. stopnje, ki bo adekvatneje zadovoljeval družbene potrebe po vzgoji, izobraževanju oziroma kadrih.

3. Nadalje je občni zbor mnenja, da je treba začeti reformo gimnazije v Sloveniji uresničiti do kraja ter hkrati izoblikovati kritična stališča v odnosu do sedanje gimnazije, jih ponovno uresničiti v praksi ter šele nato izrekat dokončno sodbo o družbeni utemeljenosti gimnazije v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu.

Povsem ne glede na to, kakšna bo zaključna ocena, pa je treba že v sedanji stopnji preobrazbe gimnazije še bolj aktiv-

no prilagajati obstoječo gimnazijo zahtevam družbenoekonom-ske prakse, učinkoviteje povezo-vati teorijo s prakso in ob-ratno, da bodo tudi sedanje ge-neracije učencev kar najbolj usposobljene za reševanje vprašanj, ki jih zastavljata čas in življenje. Zlasti je treba izpo-polniti strukturo predmetnika in razpored učnih enot ter tem znotraj posameznih predmetov, da bi se izognili ponavljanju istih enot v zvezi z različnimi predmeti. Dosledno je treba uresničiti načelo interakcije in korelacije med posameznimi učnovzgojnimi področji, le-ta pa organsko povezati v smiselno enoto od eksaktnega k empirič-nemu v laboratorijih in semi-narijih do aplikativnega pri teh-nični vzgoji in v proizvodnem delu.

4. Skupnost gimnazij Slove-nije bo svoja prizadevanja za novo gimnazijo povezovala s prizadevanji ostalih nacionalnih skupnosti gimnazij z namenom, da posreduje in sprejema po-zitivne izkušnje in da bi le-te lahko postale splošna jugoslovanska last.

5. Občni zbor ugotavlja, da so mnoge gimnazije, zlasti po-gojno verifirane, v času med obema občnima zboroma mo-čno napredovale, tako glede ka-drovske zasedbe kot tudi glede zagotovitve ustrežnejše gmo-tne osnove za delo.

6. Ker je občni zbor mnenja, da še tako idealna reformna zamisel ne more sama po sebi rešiti problemov, ki se zastavljajo, priporoča tako delovnim skupnostim kot občinskimi skup-ščinam in drugim za izobraže-vanje pristojnim organom, da še vnaprej omogočajo izgraje-vanje gmo-tne osnove našega šolstva v celoti in gimnazij po-sebej ter iščejo najustrežnejše oblike in načine za smotno in učinkovito uporabljanje novih sredstev v učnovzgojnem pro-cesu.

7. Ker so družbeni smotri vzgoje in izobraževanja na gim-naziji neločljivo povezani z vključevanjem v samoupravni sistem, je treba zlasti razvijati samoupravno etiko v praksi življenja in dela šol, pri čemer pa moramo poudariti, da je tak razvoj odvisen od smelejšega ukinjanja mezdskih odnosov med komuno in šolo ter znotraj šole same.

Otroški zbor osnovne šole Prule pod vodstvom Lovra Korenčana, eden izmed nastopajočih na srečanju mladih pevcev v Festivalni dvorani

Srečanje mladih pevcev

1487 mladih pevcev je nastopilo v počastitev tedna mladosti in 20-letnice osvoboditve v Festivalni dvorani v Ljubljani

Zavod za prosvetno-pedagoško službo Ljubljana I in oddelek za glasbeno vzgojo Pionirskega doma sta v dneh 27. in 28. maja 1965 pripravila in organizirala »Srečanje mladih pevcev« v Festivalni dvorani Pionirskega doma. Udeležilo se ga je 15 mladinskih, 3 otroški in 3 dekliški zbori. Namen prirediteljev je bil pripraviti ta koncert na kulturni višini, vsestransko zadovoljivo, kjer ne bo nepotrebnega čakanja, prerivanja in drugega nemira, kar se tako često dogaja, kadar so otroci zbrani v takšni množici. S tem smo tudi po vsebinski plati omogočili prireditvi mesto, ki ji gre za tako odgovorno prizadevanje pevcev in zborovodij. Ne smemo namreč pozabiti, da je sodoben otrok spriču vseh tako ali drugače režiranih prikazov (televizijske oddaje — posebno z zabavnega področja) vajen do potankosti izdelanih prireditev in bi ga takšna, ki se ne bi odvijala v redu, nikakor ne zadovoljila, če ne celo za vselej odbila.

Od prireditev revijalnega in tekmovalnega značaja, ki jih organiziramo v naši republiki že vrsto let, se razlikuje naše »srečanje« po tem, da so poslušalci hkrati tudi izvajalci. Pevcem smo omogočili, da so poslušali petje svojih vrstnikov v drugih zborih. Naš namen je torej, da bi se pevci med seboj spoznavali, se seznanjali s programom in načinom izvedbe drugih zborov in ne nazadnje, da bi gojili solidarnost in se medsebojno zblíževali ter zatirali zavist, ki se tako rada bohoti na prireditvah tekmovalnega značaja.

Pobudo za tovrstno vokalno prireditev je dal že lansko leto oddelek za glasbeno vzgojo Pio-

nirskega doma. Bili sta dve takšni prireditvi ob koncu šolskega leta. Če je bilo lanskega srečanje v manjšem obsegu, saj sta izmenjave nastopila le dva zbora, potem lahko z veseljem napišemo, da se je letošnja prireditve močno razrasla, tako po vsebinski in tehnično oblikovni plati, kakor tudi po številu nastopajočih in poslušalcev.

Obeležje letošnji prireditvi je dalo proslavljanje 20. obletnice osvoboditve in tedna mladosti. Mislimo, da sta organizatorja in prireditelja s pomočjo številnih mladih sodelavcev, uspevali v vse prej kot razkošni, vsekakor pa v topli in prisrčni obliki uresničiti svojo zamisel.

Nastopili so: Vera Šolarjeva z mladinskim zborom osnovne šole Angele Očepek, Martin Zgajnar z mladinskim zborom osnovne šole Frana Levstika, Lovro Korenčan z otroškim in mladinskim zborom osnovne šole Prule. (Dalje na 5. strani)

Dvajsetletnica tečaja v Ravnah pri Pivki

Letos bo dvajset let, odkar je bil 1. 1945 (tedaj primorskih učiteljev v Ravnah pri Pivki). Zelo mnogih nekdanjih tečajnikov je, da bi se ponovno tovariško srečali nekje na Primorskem. Ker pa za marsikoga od 175 udeležencev tečaja (kolikor jih je bilo takrat), ne vemo naslova, naj velja ta objava kot vabilo vsem, ki jo bodo brali, in kot prošnja naj poleg svojega naslova pošljejo tudi naslov onih nekdanjih tečajnikov, s katerimi so obdržali stike.

V kolikor bo mogoče, se bodo srečanja udeležili tudi tedajni predavatelji. Zaradi podrobne organizacije srečanja in zaradi pojasnil je zaželeno, da se nekdanji tečajniki pismeno prijavijo že meseca junija na naslov: Stanko Škrinjar, Titova 98/a, Ljubljana.

SEMINAR VZGOJITELJEV NEPRILAGOJENE MLADINE NA BLEDU

Na temo: AGRESIVNOST

V vsakodnevem življenju in še posebej pri delu z vedenjsko motenimi otroki tako rekoč na vsakem koraku zadevamo ob destruktivni agresivnost. Primeri odprte napadalnosti nas motijo, celo žalijo in izzivajo našo lastno agresivnost, ki večkrat nezavedno butne iz nas ter nas s svojim izbruhom poniža, da še lep čas nosimo v sebi grenak občutek nemoči, neznanja, nepoznavanja otroka in otrok sploh, skratka spremlja nas porazni občutek nestrokovnosti našega dela.

Da bi pri našem delu mogli pomagati motenim otrokom, kakor tudi nam samim, je prav, da se vprašamo, zakaj se otrok mladostnik tako grobo obnaša, zakaj žali in ponižuje, muči, dela škodo, uničuje itd.

Da bi našli odgovor na to pereče vprašanje ter bolje razumeli otrokove agresivne reakcije in stanja, jim znali pomagati in da bi sami ob njihovih izpadih osebnost ne trpeli, se ne počutili ogrožene, ali pa morda celo obupali nad svojim delom, smo se vzgojitelji neprilagojene mladine v dneih od 10. do vključno 15. maja zbrali na blejskem seminarju. Tudi organizator Sekcija vzgojiteljev neprilagojene mladine Društva defektologov Slovenije.

Da bi se lahko pomenili v ožjem krogu in da delo v ustanovah ne bi trpelo, smo se udeleženci zvrstili v dveh izmenah. V vsaki izmeni nas je bilo nekaj čez 50. Našemu vabilu so se odzvali tudi delegati iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter iz Makedonije. Seminar je bil namenjen eni sami temi: agresivnosti. Referenti so jo v štirih referatih, katerih vsak je imel praktični in teoretični del, obdelali iz psihološkega, pedagoškega in sociološkega gledišča. Izhodišče praktičnim delom posameznih referatov je bila anketa, ki je bila izvedena že preteklo jesen, kakor tudi primeri iz vsakdanje prakse.

S praktičnega in teoretičnega vidika so nam podali referate naslednji tovariši: »Agresivnost« — Mirko Galeša in Ljudmila Bregantova, »O kaznovanju in stališčih do kaznovanja« — sta spregovorila Ivan Skoflek in Ciril Brezovec, »O doživljanju razvojno motenih otrok in agresivnosti« — sta nam govorila Marija Brezovec in Leopold Bregant, »Doživljanje vzgojitelja in agresivnosti« — pa sta nam v svojih referatih osvetlila Ivan Skoflek in Vinko Skalar.

Po vseh referatih so se razvile živahne, včasih že kar vroče diskusije.

Strinjali smo se:

1. destruktivna agresivnost ni prirojena, ampak je odraz nepravilnega ravnanja odraslih z otroki;
2. za ublažitev oziroma odstranitev motnje moramo poiskati vzroke, zaradi katerih je nastala; nadoknaditi moramo zamujeno;
3. nobene spremembe v vedenju ne dosežemo čez noč, pričakovati hitrega uspeha nam je vedno v škodo;
4. ne preko strahu in pritiska, temveč preko novega učenja ob ugodnih čustvenih izkušnjah se bo otrok notranje urejal in postal družbeno koristen;
5. naša naloga je, da ga nau-

čimo konstruktivno delati, ne pa da mu nudimo pasivno ugodje; le preko organizirane dejavnosti in aktivnega odnosa vzgojitelja do otroka in obratno ga bomo uspeli osebnostno spremeniti;

6. vzgojni okvir mora biti trden, a ne trdi! (Omejitev so odvisne od vrste in stopnje otrokove motenosti);

7. sankcije so potrebne, kajti sicer bi otroci izgubili orientacijo, kaj ima okolica pri moralnem vrednotenju za pravilno in kaj ne. Vendar ko sankcioniramo, obsojimo dejanje, otroku pa naše naklonjenosti ne odtegnemo;

8. kaznovanje je izhod iz trenutne stiske, ni pa oblikovalni princip;

9. fizična kazen je sredstvo močnejšega za obvladovanje in ustrahovanje šibkejšega. Prav zaradi tega smo jo že zdavnaj ertali iz našega spiska vzgojnih ukrepov;

10. režim v zavodu pogojuje otrokovo dobro ali pa slabo počutje. Ustvarjamo ga odrasli. Važno je naša osebnostna urejenost, naš čustveni odnos do sveta in še posebej do otrok, važna je naša strokovna usposobljenost, saj nam pomaga, da otroka bolje razumemo in mu strokovno pomagamo.

To so bila v glavnem naša stališča v odnosu do agresivnosti.

Seminar smo zapuščali polni novih spoznanj in načrtov za bodoče delo.

B. M.

Ne na račun pouka!

Prav gotovo je, da si današnje šole ne moremo predstavljati brez tako imenovanih izvenšolskih dejavnosti, s katerimi se šole neposredno vključujejo in povezujejo s problematiko nekega področja in tudi s celotno našo družbeno stvarnostjo. Na drugi strani pa tudi ne smemo pozabiti, da imajo vse oblike izvenšolske dejavnosti močan vzgojni moment, ko se otroci ob neposrednem delu seznanjajo z delovnimi navadami, razvijajo in gojijo delovno moralno, gojijo in razvijajo čut do kolektiva in njegovega dela, da o velikih možnostih idejnega vpliva vzgojitelja ob mentorstvu takšnih dejavnosti sploh ne govorimo, saj pride vzgojitelj v takem primeru v najbolj neposreden stik z učencem in se mu kot človek in starejši tovariš lahko najbolj približa; dijaki pa posameznemu primeru vzgojitelja v največji meri prav tedaj, kadar ga nimajo pred sabo kot uniformiranega učitelja, temveč kot človeka z večjimi izkušnjami in večjim znanjem.

Ne smemo pa seveda pri vsem tem pozabiti, da so takšne dejavnosti končno res sestavni del učnovzgojnega procesa na šoli, vendar ne obvezne del, zato ga prav gotovo ne smemo forsirati na račun rednega dela v šoli. Na račun rednega dela na šoli, na račun pouka, mislim zato, ker se vedno pogostejše dogaja, da se med rednim poukom prirejejo vsa mogoča srečanja, nastopi, tekmovanja, prvenstva, vaje itd. Takoj poudarjam, da sem vse drugo kot protitakšnim dejavnostim, vendar menim, da bi se to moralo opraviti vse izven rednega dela, ker bo le takšno delo zaslužilo pravo priznanje, ker ne bo doseženo na račun nečesa rednega, na račun pouka v tem primeru. Zdi se mi, da ima opravljjanje vseh mogočih zadev med samim poukom na šoli tudi precej negativen vzgojni pomen, ker se pri tem krši sam notranji red in delo šole, še v večji meri pa zato, ker se bodo otroci tega navadili in bodo pričakovali, da se lahko vse opravi med samim rednim delom. Da je takšno pojmovanje za nemoteno organizacijo in potek dela v kateri koli delovni organizaciji nesprejemljivo, men-

da ni potrebno posebej poudarjati.

Daleč najbolj pogoste oblike prostovoljnih dejavnosti na račun samega pouka so najrazličnejše športne prireditve, ki včasih poberejo iz oddelka toliko ljudi, da je normalno delo še skoraj nemogoče. Takšnih prireditev je včasih še toliko, da je na šolah, kjer je športno življenje močno razgibano in strokovno ter kvalitativno vodeno, pouk včasih že prav oviran.

Kot ovira rednega dela v šoli ne mislim samo tistih izgubljenih ur, ki so jih udeleženci raznih prireditev zamudili, to bi bilo morda še najmanj, če so udeleženci tekmovanj tudi kvalitetni učenci; morda je večja ovira v tem, da se naslednji dan in še pozneje opravičuje celá vrsta učencev, da niso pripravljani, da nimajo nalog in podobno. Nedvomno so našte ovrte tolikšne, da bi morala pedagoška vodstva šol in drugih ustanov o tem resno razmisliti in jih v čim večji meri odpraviti.

Krivo da takšne pojave nosijo na eni strani nedvomno sama vodstva šol, ki dopuščajo takšno delo na račun pouka v okviru lastne šole, še v večji meri pa se mi zdi, da so krive za to razne organizacije, ki takšne prireditve prirejejo in pri tem sploh ne pomislijo, da včasih ob eni sami prireditvi, ob enem samem tekmovanju odpade več ur in morda tudi tisoč šolskih ur, ur rednega dela. Takšno nerazumevanje se mi zdi še toliko bolj čudno, ker so navadno med organizatorji ali pa samo med vodstvom prireditev tudi pedagoški delavci, ki bi morali dobro vedeti, kako dragocen je šolski čas in kako ekonomično moramo razpolagati z njim.

Menim, da moramo izvenšolske dejavnosti še dalje gojiti in podpirati, vendar naj se večji del tega opravi res izven rednega šolskega dela, kot pravi sam naziv teh dejavnosti, ker na ta način ne bo trpel redno delo v šoli, uspehi učencev pa bodo deležni še toliko večjega priznanja, ker so jih dosegli z določeno mero samopovedi, poleg rednega dela, ne pa na račun nečesa, kar je njihova osnovna naloga.

V. P.

Posvetovanje o empiričnem raziskovanju v družbenih vedah

V Ohridu je bilo od 5. do 9. maja posvetovanje o empiričnem raziskovanju v družbenih vedah. Posvetovanje je organiziral Institut za družbene vede iz Beograda. Za posvetovanje je bilo pripravljenih okrog 60 referatov in drugih pismenih prispevkov. Zal pa je bilo udeležencem na voljo v samem Ohridu le nekaj (6 ali 7) ciklostiliranih prispevkov.

Ker je bilo pripravljenega veliko gradiva, ni bilo časa, da bi referenti prebrali svoje prispevke v celoti, zato smo slišali samo povzetke referatov in poročil. Na osnovi povzetkov pa smo si mogli ustvariti le približno sliko o celotnem pripravljem gradivu. Zato smo tembolj obžalovali, ker nam organizatorji niso posredovali celotnega gradiva ali vsaj glavnih tekstov.

Moje razmišljanje o posvetovanju temelji na tem, kar je bilo povedanega v povzetkih in v diskusiji.

Posvetovanje je bilo omejeno v glavnem na problematiko socioloških raziskav in deloma še na ekonomske raziskave. Nekaj malega smo slišali tudi o empiričnem raziskovanju na področju prava, zgodovine in pedagogike. Pedagoško področje so zastopali trije informativni prispevki: dr. Dragutin Franković je prikazal razvoj empiričnega raziskovanja v pedagogiki pri nas ter kadrovske in materialne težave v zvezi s tem raziskovanjem; dr. Ljubomir Krneta je opozoril na nekatere probleme merjenja na pedagoškem področju; Radoslav Ničević pa je spregovoril o malih vzorcih pri pedagoških raziskavah.

Osnovna značilnost (in hkrati pomanjkljivost) posvetovanja je bila, da se je le-to preveč oddaljilo od svoje teme. Problematika empiričnega raziskovanja v družbenih vedah je bila zreducirana v glavnem na kritiko nekaterih domačih empiričnih študij ter na protikritiko, v kateri so avtorji kritiziranih del (bolj ali manj) zavračali očitke kritikov. Pri vsem tem pa ni povedal nihče nič novega s področja empirične metodologije. Metodološke pomanjkljivosti, ki so jih kritiki očitali raziskovalcem, niso imenitne empiričnemu raziskovanju, marveč jih je treba pojmovati kot metodološke hibe, ki se jim je moč izogniti (v mislih imam pomanjkljivosti, kot so slaba formulacija anketnih vprašanj, sugestivna vprašanja, nezadostna interpretacija rezultatov kvantitativne analize idr.).

V razpravi je bila implicitno izražena že dolgo znana zahteva, da se raziskovalec ne sme ustaviti pri rezultatih kvantitativne analize, marveč je potrebna še kvalitativna analiza empiričnega gradiva, na osnovi rezultatov kvantitativne in kvalitativne analize je treba izvesti zaključke ter jih interpretirati. Zal o metodoloških problemih kvantitativne in kvalitativne analize ter interpretacije nismo slišali skoraj ničesar, zagotovilo pa ni takega, kar bi ne bilo že splošno znano. Govorniki so bili sicer zelo kritični do empiričnih študij, toda za ni-

hovo kritičnost je bila značilna bolj neprizanesljivost kot konstruktivnost. Nekdo je celo namignil na mističen značaj statistične analize pri empiričnih raziskavah. Tudi na področju statistike sicer najdemo marsikaj takega, kar še nima zadovoljive teoretične osnove, toda kdor bi pripisoval statističnim metodam na splošno mističen značaj, ta bi očitno kazal, da statistiko premalo pozna.

Kritičnost ob študijah, v katerih uporabljajo raziskovalci statistične metode, je vsekakor potrebna, a biti mora kvalificirana in konstruktivna. Osnovno vprašanje, ki si ga mora kritik zastaviti, je: ali je raziskovalec uporabil pri svojem raziskovanju najustreznejše statistične metode — ki bi v primeru njegovega raziskovanja omogočile najtehtnejša spoznanja. Pri odgovoru na to vprašanje pa kritik ne sme misliti samo na statistične metode, ampak tudi na objektivne okoliščine, ki so raziskovalca omejevale pri izbiri statističnih metod.

Med takimi okoliščinami je glavna in odločilna: objektivne možnosti, ki jih je imel raziskovalec za zbiranje izhodiščnih podatkov, to je podatkov, ki jih je statistično analiziral. Vzemimo preprost primer. Ni mogoče npr. zahtevati od raziskovalca, da uporabi Pearsonov korelacijski koeficient, če je mogel zbrati le podatke, ob katerih se je moral zadovoljiti s tetrahoričnim korelacijskim koeficientom. Znanstvena vrednost rezultatov empiričnega raziskovanja je odločilno odvisna od zanesljivosti izhodiščnih podatkov. Če ne moremo zbrati zanesljivih podatkov, na katerih bi mogli uporabiti natančnejše statistične metode, moremo pa zbrati podatke, ki bodo dovolj zanesljivi za bolj grobe statistične metode, se bomo odločili za slednje metode. Tehtnosti kvantitativne analize torej ne moremo presoati zgolj po zapletenosti statističnih operacij, neodvisno od izhodiščnih podatkov.

Spomnil bi še na potrebo po kritični presoji tiste faze raziskovanja, v kateri izvaja raziskovalec zaključke na osnovi rezultatov kvantitativne in kvalitativne analize empiričnega gradiva, ter faze interpretacije zaključkov.

Ugotoviti moramo, ali izvaja raziskovalec samo zaključke, ki so zasnovani na rezultatih kvantitativne in kvalitativne analize, ali pa morda izvaja tudi zaključke, ki ne temelje na rezultatih analize empiričnega gradiva, marveč imajo zgolj hipotetičen značaj in bi za njih verifikiranje bilo potrebno dodatno ali nadaljnje empirično raziskovanje.

Ko kritično motrimo fazo interpretacije zaključkov, moramo skrbno paziti na to, kako raziskovalec pojasnjuje nujnost ugotovljenih odnosov in odvisnosti. Na tej stopnji raziskovanja so spet hipoteze zapeljive. Zgodi se, da raziskovalec razlaga nujnost ugotovljenih odnosov in odvisnosti s hipotezami, ki bi jih bilo mogoče preveriti le z nadaljnjim empiričnim raziskovanjem. Neprverjene hipoteze seveda niso no-

ben dokaz za nujnost ugotovljenega.

Tudi problematiki planiranja empiričnih raziskav je bilo posvečeno na posvetovanju premalo pozornosti. Več diskutantov je sicer omenjalo pomen dobrega planiranja empiričnih raziskav, a kaj več od znane zahteve, da se mora raziskovalec pri planiranju raziskave opirati na teorijo, nismo izvedeli. Nekdo je malce hudomušno pripomnil, da je lažje ugotavljati pomanjkljivosti empiričnih raziskav tedaj, ko je raziskovanje že končano, kakor pa že med planiranjem raziskave poskrbeti, da se pomanjkljivosti ne bi pripetile. To je gotovo res. Iz tega pa kajpak ne sledi, da tisti, ki ni pomagal pri planiranju in izvedbi raziskave, ne bi smel raziskavo kritično presoati, potem ko je le-ta končana.

Posvetovanje bi moralo prikazati glavne rešene in nerešene metodološke probleme raznih faz empiričnega raziskovanja v družbenih vedah pri nas in v svetu. V tem smislu sem pričakoval, da bodo problemom planiranja empiričnih raziskav v družbenih vedah, kvantitativni in kvalitativni analizi empiričnega gradiva, izva-

janju zaključkov ter interpretaciji rezultatov analize oziroma zaključkov posvečeni posebni (glavni) referati.

Na posvetovanju ni bila opredeljena dovolj jasno niti sama vloga empiričnega raziskovanja in vloga deduktivnega spoznavanja v družbenih vedah. Ni bil moj namen, da bi s svojimi kritičnimi pripombami odrekel posvetovanju sleherni uspeh in sleherni koristnost. V prvi vrsti sem hotel povedati, da se je posvetovanje premalo osredotočilo na svojo temo. Beseda je tekla vse preveč o drugih problemih, ki so sicer zanimivi, pomembni in tudi potrebni obravnave, toda obravnavati bi jih morali na kakem drugem posvetovanju, ne pa na posvetovanju o empiričnem raziskovanju v družbenih vedah.

Dr. J. Sagadin

Zvezni tečaj za učitelje kitare

Center za glasbeno vzgojo v Mariboru prejela od 22. VI. do 2. VII. 1965 v Mariboru zvezni tečaj za pouk kitare:

a) za učitelje višjih razredov osnovnih šol.

b) za učitelje glasbenih šol.

Tečaj bo začel in nadaljevalni ter ga bo vodil naš najvidnejši strokovnjak prof. Stanko Prek.

Tečaj bo praviloma v dopoldanskem času, vse ostali čas je namenjen rekreaciji z obiski turističnih zanimivosti Maribora in okolice.

Šolnina znaša din 6000. Skupno s prijavo pošliliti tudi din 1000 kot akontacijo in to najkasneje do 20. VI. na naslov: Center za glasbeno vzgojo, Maribor, Mladinska 12.

Prenosišča bodo na razpolago od din 500 do 1500, prehrana dnevno od cca dan 1000 dalje.

Začetek tečaja bo 23. junija ob 10. uri.

VILKO KUS:

Obisk slovenskih pedagogov na Češkem

(Nadaljevanje)

Zahteva enotne šole se odpira na potrjene ugotovitve cele vrste strokovnjakov, ki se vsi strinjajo s tem, da razvoj sposobnosti in interesov do pubertete ni definitiven, da pa šele puberteta prinaša večjo stabilizacijo in da je tedaj diferenciacija glede na sposobnosti in interese pred tem obdobjem prezgodnja. Splošne izkušnje njihovega predvojnega šolstva so te teze v glavnem potrdile. Saj vendar ni bilo malo otrok, ki so se v osnovni šoli odlikovali, na srednjih šolah pa so prej ali slej odpadli in obratno, da so povprečni otroci v pubertetni dobi in kasneje pokazali izrazite sposobnosti. Odkrivanje nadarjenosti in razvoj sposobnosti je zapleten in časovno dolg proces, v katerem more priti do raznih sprememb, do začasnih prikrivanja notranjih dispozicij, na katere le premnogokrat delujejo zunanji vplivi.

V dosedanjih zgodovini njihove enotne šole po L. 1948 poznamo, grobo rečeno, dve etapi. V prvi etapi je šlo predvsem za to, da zagotovijo celotni generaciji kar najkvalitetnejšo izobrazbo, in to na ravni prejšnje srednje šole. Tu pa je prišlo do nesoglasij med enostransko teoretskimi zahtevami šole in študijsko kapaciteto pretežne večine mladine, za katero so bili ti programi prezahtevni. Javnost in učiteljsko sta na to situacijo reagirala na ta način, da se je povsod govorilo o problemu preobremenjevanja učencev. V pedagoški teoriji pa se je ta glas projiciral kot problem prenatrpanosti učne snovi v

učilnicah obvezne šole. Upravičena kritika je narekovala bistveno redukcijo učne snovi, tako da se v nakladah tedanjih učbenikov javljajo ob robu strani navpične črte, ki označujejo tekste, ki naj jih učitelj opusti. S tem so bile dane učno-vzgojnemu osebju vse možnosti, da se koncentrirajo samo na najvažnejšo učno snov, ki naj bi jo obvladali vsi učenci. Na podlagi sklepov CK KPC leta 1955 je bila postavljena zahteva po izdelavi novih primernejših učbenikov. Kljub temu pa vsa ta problematika tudi v naslednjih letih ni izgubljala na pomembnosti. Ti, morda celo administrativni ukrepi so terjali tudi znanstvene izsledke. Šele leto 1959, je prineslo rešitev najbolj perečih problemov enotne osnovne šole. Tedaj so nekako odstopili od golo-gea teoretičnega pouka ter so vse bolj poudarjali njegove praktične vrednote, v zvezi s tem pa so ponovno podaljšali osnovno šolo na devet let.

Na podlagi znanega sklepa CK KPC v aprilu 1959 o združitvi šole z življenjem pričena druga etapa razvoja tamkajšnjega šolstva. V tej etapi izgubila problem preobremenjenosti učencev z učno snovjo na svoji zahtevnosti, kajti zahteve šole odslej vse bolj upoštevajo tudi možnosti, da obstoje v razrednih kolektivih tudi manj uspešni učenci za teorijo in prav zato naj nudijo šole takim učencem več možnosti, da uveljavljajo svoje sposobnosti na področju praktičnih znanj. Za zadovoljevanje interesov bistrejših učencev, kar je izvedljivo

učencev so uvedli v šolsko delo dokaj široko paleto neobveznih predmetov in interesnih krožkov.

Tako so iniciativne šole našle pot v diferencirani pouk znotraj razreda, v organizaciji internih oddelkov, s katerimi se izmenoma ukvarja isti učitelj. Tako delo je podobno organizaciji pouka na naših manjših oddelkih šol, kjer uporablja učitelj metode direktnega in indirektnega pouka. Razred se v tem primeru deli, vendar ne trajno, le pri nekaterih predmetih, pri nekaterih učnih urah, ali celo samo za določen del učne ure, tako da je temeljni razredni kolektiv celovit in da so v tem sestavu gibljivi samo posamezni oddelki. Isti učencem ima vse možnosti biti član razrednih predmetov in raznih oddelkov, pa tudi v istem predmetu more biti tekom šolskega leta glede na svoje delovne sposobnosti in dosežene rezultate premeščen iz enega oddelka v drugi.

Ta oblika se je v celoti izkazala kot zelo uspešna, razen v primerih, če so razredi številčno premočni, kar pa seveda zahteva nadpovprečne napore učiteljskega kadra. Zato se ne moremo čuditi, da si prizadevni učitelji postavljajo vprašanje; kakšna bi bila pravzaprav razlika med tem, če splošno priznanim sistemom, in takšnim sistemom, ki bi pri nekaterih predmetih za določen čas pouka (za določene učne ure) razdelili učence na mesto različnejše oblike diferenciacije in to od skrajnostnih tipov pa

povsod tam, kjer sta vsaj dve paraleli. Tudi tu bi bilo mogoče ohraniti temeljni razredni kolektiv, vendar pa bi imeli učitelji pa tudi učenci to korist, da bi pri diferenciranem pouku v posebnih razredih odpadlo motenje dela med skupinama in komplikacije z dvema pripravama na pouk in tako imenovano tiho zaposljujejo ter sledenjem dveh različno zaposlenih skupin učencev. Na podlagi takih izkušenj in nadaljnjih raziskav so prišli do zaključka, da bi kazalo organizirati delno diferenciacijo pouka, bodisi z obliko voljenih predmetov, ali z organizacijo velikih in malih razredov, ali pa tudi s kombinacijo obeh načinov.

Oktobrski sklepi CK KPC, ki se nanašajo na vprašanje šolstva, odpirajo novo, tretjo etapo razvoja njihove obvezne šole. V bistvu gre za to, da se ohrani vse, kar je progresivno, kar so prinesle predhodne etape, vendar pa hočejo poleg tega skrbeti, da bodo vsebine, metode dela in organizacija pouka tako prožne, da bo vsem učencem zagotovljen maksimalni razvoj njihovih osebnih interesov in spretnosti.

Obstaja cela vrsta koncepcij diferenciranega pouka, in to od vnanje diferenciacije, ki se javlja v raznih tipih šol, pa tja do diferenciacije znotraj razreda z raznimi oddelki, ali pa do večje-ge števila majhnih delovnih skupin. Take raznolikosti pa niso samo tovrstne. V šolskih sistemih raznih držav obstajajo najrazličnejše oblike diferenciacije in to od skrajnostnih tipov pa

tja do raznih prehodnih načinov razlikovanj pri šolskem delu. Na splošno lahko rečemo, da se svetovne tendence usmerjajo k sprostitvam od skrajnosti in povsod iščejo sintezo med enotnim in diferenciranim poukom.

Problem odnosov med enotnim in diferenciranim poukom je aktualen tudi v sovjetski pedagogiki. A. M. Arsenjev, ravnatelj Zavoda za splošno in polittehnično izobraževanje pri Akademiji pedagoških znanosti v Moskvi, omejuje zahtevo za diferenciacijo in specializirano šolo na višjo stopnjo (9. — 10. letnik), vendar pa ugotavlja, da mora tudi osemletna šola skrbeti za odkrivanje in razvoj individualnih interesov in sposobnosti otrok ter meni, da je nujno že na tej stopnji nameniti nekaj časa za samostojno delo učencev, seveda po njihovih interesih in po svobodni izbiri.

Na Poljskem se v zadnjem času širi skupinski pouk, pri katerem je kolektiv učencev v razredu porazdeljen na nekaj manjših skupin in vsaka skupina se samostojno ukvarja s svojo specialno nalogo.

V NDR imajo znanstveno-raziskovalni zavodi nalogo, da ugotovijo: ali je diferenciacija splošnega izobraževanja na najvišji stopnji desettletke, tj. od 7.—10. razreda zaželena in v kakšnih oblikah naj se izvaja.

Nič manj skrbi nimajo s problemom diferenciacije pedagogi v kapitalističnih deželah. Amerikanci kritizirajo kritizirajo svoj školski sistem zaradi čezmerne »nivelezacije« in poudarjajo potrebo po »kombinaciji« principov enakosti in pravičnosti za vse učence, uveljavi naj se princip kvalitete.

Pravo nasprotje temu pa je

angleško in francosko šolstvo, kjer je uvedena zgodnja in ostra diferenciacija otrok. Tod se pa javljajo tendence po njeni ublažitvi. V Angliji se otroci že od sedmega starostnega leta dalje delijo v razne tokove po tako imenovanem »Streaming« sistemu. Pripomniti je treba, da ta sistem prav v zadnjem času zelo ostro kritizirajo. Tudi v francoski pedagogiki se javljajo tendence po ublažitvi sedanje oblike diferenciacije. Kritiki poudarjajo, da je diferenciacija v obliki raznih tipov šol ne le nepotrebná, marveč celo škodljiva.

V nekaterih kapitalističnih deželah se pod močnim vplivom komunistov (npr. v Italiji) ali socialno-demokratskih strank (npr. na Švedskem) javljajo tendence po večji enotnosti doslej ostro diferenciranega obveznega šolstva. Nova pota se ne javljajo samo v teoriji, marveč so začeli tudi že v praksi.

Vsa ta in še druga v mnogem si tudi nasprotujoča prizadevanja, kako rešiti problem enotnega in diferenciranega izobraževanja, potrjujejo, da gre tu za vprašanje, ki zahteva specifične rešitve. Te specifične rešitve pa morajo temeljiti zopet na specifičnih sistemih posameznih dežel, ob upoštevanju njihovih socialnih, političnih in ekonomskih pogojev ter potreb. Zato je zelo koristno poznati šolske ustroje in njihove razvojne tendence posameznih dežel in izkoristiti njihove izkušnje, ki morejo imeti tudi za nas pozitivne rezultate. Vendar pa morajo ustrezati principu našega šolskega sistema, našim specifičnim pogojem in sodobni razvojni stopnji, do katere se je naša šola ta čas dokopala. (Dolge prihodnjice)

ČAS SE NI USTAVIL (morda teče le nekoliko počasneje)

(Nekaj pripomb k članku: Zdi se, da se je tukaj čas ustavil)

V 8. številki Prosvetnega delavca je izšel članek z omenjenim naslovom, ki ga je objavil tov. D. Ham. Podatke je tov. Ham zbiral po šolah na Goriškem skupno s tov. Gezo Čahukom z republiškega sindikata.

Kmalu po izidu članka je bilo slišati mnenja prosvetnih delavcev, da tako črno spet ni vse. Kljub dobremu namenu pisca — prikazati težke razmere, v kakršnih je šolstvo na Goriškem in v Prekmurju — imam k omenjenemu članku nekaj pripomb. Nekaj podatkov namreč ni točnih, ponekod pa so stvari opisane na splošno, kot da je povsod tako.

Dejstvo je, da v mnogih primerih za prosvetne delavce na vasi ni primernih stanovanj, ne smemo pa tega popošliti. Prehuda se mi zdi trditve, da se učitelji potikajo v zaslišan prostorih, nad hlevom ali v kakem prizidku, kjer nimajo ničesar spodobnega, da bi živeli. Prav gotovo tudi v mestih in drugih predelih drugod razmere niso v celoti v redu. Kdo si bo potem še sploh upal k nam na Goričko?

Tista o enem predmetnem učitelju (pa še ta je tam iz zdravstvenih razlogov) pa je le predebela. Iz zdravstvenih razlogov je tovariš res tam. Iz podatkov Sveta za šolstvo pri občinski skupščini občine M. Sobota je razvidno, da je v občini M. Sobota trenutno 16 predmetnih učiteljev (od skupno 281). Res je, da je števila 16 v primeru s potrebami nizka — 162, a se bo stanje verjetno popravilo, saj je na PA v Mariboru vpisanih 127 učiteljev kot izredni študenti. Po mnenju — izjavi tovarišice — referentke za izpite na PA, opravljajo izredni slušatelji izpite zelo redno.

Res je, da o kabinetnem pouku še ne bomo mogli tako kmalu govoriti, oziroma ga izvajati. Koliko šol na podeželju (in v mestih) pa to že izvajajo? Smo pa v opremljenosti šol z učili napravili tudi že viden korak naprej. Seveda šole z učili še daleč niso tako opremljene, kot bi morale biti. Večina šol (popolnih) pa že ima večja avdivizualna sredstva, ki

nam omogočajo kvalitetnejši pouk. Sam se spominjam, da na naši šoli 1956 (ko sem prišel na šolo) od teh sredstev ni bilo drugega kot diaporojektor, a še ti stega niso uporabljali, ker ni bilo elektrike. Danes ima šola: TV, radio, episkop, el. gramofon, diaporojektorje s ca. 120 diafilmi, magnetofon.

Podatek, da je šola Grad namrečena v bivši grajski konjušnici, tudi ni pravilen. Spominjam se, da sem ob priliki obiska tovarišev na šoli povedal, da je zgradba za šolo neustrezna in da je adaptirana — nadzidana za šolo iz grajskih pritlikin (po pripovedovanju so bila to skladišča in stanovanja za služničarje), a ne iz konjušnice. Le kako si predstavljajo šolo tisti, ki je ni videli. Potem nam lahko še tisto malo upanja, ki ga imamo — po objavi razpisa prostih mest — upade. »V konjušnici (čeprav bivši) — pa že ne grem učiti!« — si bo kdo mislil.

Samoupravljanje v mestih ni slabše, ker imajo tam moderne šole. Spominjam se, da smo se pogovarjali — ali je čutili kakšen napredek od prejšnjega upravljanja po šolskih odborih, odkar je uvedeno samoupravljanje v kolektivih in odkar je prešlo mnogo pristojnosti na delovno skupnost šole. Povedal sem, da so opazne večje razlike na vasi, ker smo imeli tu v večini primerov tako strukturo šolskih odborov, da se večina članov ni aktivno zanimala za življenje in delo šole. Še seje večkrat niso bile sklepne, ker se posamezni člani še niso udeležili. Verjetno bo kdo zakričal: kako ste pa formalni šolski odbor? Na vasi je pač izbira veliko manjša, tam je manj ljudi, ki bi se aktivno zanimali za življenje in delo šole. V kvalitetnejši sestavi prejšnjih šolskih odborov je torej vzrok, da je korak k samoupravljanju na vaseh videti večji.

In še v zadnjem odstavku: strinjam se s tem, da često za investicijami nepreudarno gospodarimo. Dodal bi še s tem v zvezi, da se pogosto sliši mnenje, da je gradnja velikega hotela v M. Soboti le preveliki zalozag za komuno z manjšimi finančnimi sposobnostmi — kar je tudi eden glavnih vzrokov za nezadovoljivo stanje šolstva v naši občini.

Res je, da nad razmerami v šolstvu radi potarnamo in se sprašujemo, čemu ni za šolstvo v naši republiki enakih meril in enake stimulacije za delo prosvetnega delavca. Prav neprijetno je slišati pripovedovanja kolegov (in sošolcev), da imajo z isto delovno prakso, z isto izobrazbo v različnih krajih tako različne osebne prejemke. Učitelj, ki dela v težjih pogojih na vasi, bi moral biti zato bolje nagrajen, kakor tisti, ki dela v urejenih raz-

merah, na dobro opremljenih šolah. Na vaseh imamo še ponekod kombiniran pouk, veliko več izvenšolskega dela morajo opravljati učitelji na vasi, več se udeleževati v raznih društvih ipd. Ali ni včasih obratno?

Znano je, da daje občina M. Sobota za šolstvo veliko od svojih sredstev, da je težko v možnostih občinskih sredstev več zadržati. Bilo pa bi to potrebno urediti v okviru celotne republike. Menim, da bi bilo (oziroma ni) prav, da smo prosvetni delavci, ki nas je zanesla pot (ali pa prejšnji sistem administrativnega dodeljevanja — in še nismo pobegnili od tod) sem na Goričko in v ostale dele Prekmurja, za to prikrašani. Mnogokrat slišimo namreč trditve, da je pač ta in ta občina bogatejša, da ima več industrije, večji narodni dohodek... Ljudje, ki tu živijo že dalj časa, pravijo, da je prva leta po

vojni Prekmurje kot agrarni predel znatno pomagalo ostalim krajem.

Kot sem že v začetku omenil, pretiravanje v tej smeri nam več škoduje, kakor koristi. Upajmo, da se bo stanje sčasoma tudi izboljšalo. Tudi na Goriškem teče čas naprej, čeprav zaradi gospodarskih, krajevnih in drugih razmer nekoliko počasneje. Ni pa to več »Sibirija«, v katero bi bili ljudje premeščeni »po kazni« (za kar je Prekmurje nekoč veljalo) in v kateri bi morali študenti z velikimi žrtvami in odpovedmi odslužiti svoj obvezni rok.

Kot sem že omenil, tako pretiravanje nam ravno ne koristi. Odliv na razpis je bil že doslej za naše šole slab. Kadrovske razmere so res slabe. Pričakovati pa je, da bo odslej še manjši. Tisti, ki je doslej nameraval v te kraje, se bo ob članku morda zamislil, si premislil in zaprosil — se odločil za kraj, kjer čas teče.

Kondrič Janko
Grad

O DVOJEZIČNI ŠOLI V DUBROVNIKU

Most prijateljstva

TRI DOBRE STVARI • NEVERA V DVOJEZIČNE ŠOLE IZGINJA • DO ISTEGA CILJA TEŽJE POTI • PREMAJHNE KADRE ZA DVOJNO DELO • TEŽAVE S KADRI IN UČBENIKI

Deževna prekmurska pomlad je lahko prijetna, ali pa tudi ne. Lepa zaradi živozelene barve pravkar izprane trave in drevja, in otopla zaradi blatnih, razmočenih poti, kjer orjejo vozila globoko kolovoze. In prav po teh moramo, če hočemo do Dobrovnika, stare vasi z majhnimi hišami in srednjeveliko moderno šolo, ki je približno 20 km oddaljena od Murske Sobotice.

Naj jo predstavimo: Osnovna šola Dobrovnik z 284 učenci, od katerih je 74 Slovencev in 210 Madžarov. Razporejeni so v 14 oddelkov; deset izmed njih jih ima razredni pouk, štirje predmetnega. Kadrovska zasedba: 10 učiteljev (štirje Slovenci in šest Madžarov), ali šest razrednih učiteljev in štirje predmetni. V to šolo hodijo otroci iz vasi: Dobrovnik (večina Madžarov), Strehovci (slovenska vas), Žitkovec in Kamovci (mešano prebivalstvo).

Prednosti, ki jih nekdanji ni bilo Osnovna šola Dobrovnik je začela z delom v šolskem letu

Počasneje so se tudi dvigale roke — za odgovore. Kljub temu pa smo opazili, kako jasno in lepo izgovarjajo madžarski otroci slovenske besede. Mnogo lepše kot prenekaški slovenski, ki govorijo v domačem narečju.

Od tretjega razreda dalje je pouk organiziran takole: v 4. razredu poučujejo en predmet v določenem jeziku, medtem ko sluzijo drugi za pojasnjevanje. V višjih razredih poučujejo v madžarscini geografijo in narodno zgodovino, ostale predmete pa v slovenscini. Z eksperimentiranjem so prišli letos do 6. razreda. Na višji stopnji torej dopolnjujejo znanje pojmov nematerinega jezika.

Lepi vzgojni uspehi

Posebno skrb delu na šoli v Dobrovniku, kakor tudi ostalim dvojezičnim šolam, posveča ZPPS Murska Sobota; pomaga učiteljem dvojezičnih šol pri njihovem delu in proučuje metode dela v dvojezičnih šolah. Tako je v letu 1963/64 ugotavljal učne uspehe v dvojezičnih šolah in jih primerjal z učnim uspehom na slovenskih šolah. Rezultati testiranja (iz matematike in slovensčine) so pokazali, da so bili učenci v dvojezičnih oddelkih v matematiki nekoliko boljši, medtem ko so bili učni uspehi v slovensčini boljši v slovenskih oddelkih. Splošna ugotovitev je bila, da je raven znanja matematike na obeh vrstah šol višja, medtem ko je pri slovensčini zelo nizka tudi v slovenskih šolah.

Sicer pa je povedal prosvetni svetovalec ZPPS Murska Sobota Jože Žekš o učnih uspehih dvojezičnih šol: — O nekih končnih rezultatih je težko govoriti — eno pa je gotovo: tak način pouka vpliva pozitivno na sožitje med učenci slovenske in madžarske narodnosti. Dokler smo imeli deljene oddelke — madžarske in slovenske — je nemalo krat prišlo do medsebojnih sporov, ne le med otroci, temveč tudi med starši. Sedaj tega ni več. Nevera staršev v koristnost dvojezičnega pouka je vse manjša. Tudi starši iz slovenskih vasi so zadovoljni, da se njihovi otroci uče madžarskega jezika. Narodnostna nestrpnost izginja in v tem je prav gotovo ena velikih zaslug uvedbe dvojezičnega pouka.

Težave s kadri in učbeniki

Bolj kot drugod je občutno pomanjkanje kadra prav na dvojezičnih šolah. Tako bi npr. v Dobrovniku rabili 17 učiteljev, premorejo pa jih 10. Učitelji se trudijo in šore vse, kar je v njihovih močeh, toda šolsko delo jih več kot obremenjuje. Zavedati se moramo, da opravljajo pravzaprav dvojno delo, poučujejo v dveh jezikih hkrati; in nagrada za to? Doslej 5.000, sedaj blizu 10.000 dinarjev. Dodatek za delo ali tolažilna nagrada?

Kaj pa učni pripomočki? V osnovni šoli Dobrovnik imajo sicer na voljo razne avdivizualne pripomočke in celo televizor je našel svoj prostor v veliki sobi, ki je po načinu »varčne gradnje« telovadnica, klubska soba in kdo ve kaj še. Drugače pa je z učbeniki. Na voljo so berila za 1., 2. in 3. razred, medtem ko si za ostale predmete pomagajo z učbeniki iz Vojvodine.

Za usposabljanje učiteljev za dvojezične šole bo v prihodnje poskrbel gimnazija pedagoške smeri v Murski Soboti, PA v Murski Soboti in PA v Mariboru. Le-ta je namreč že pripravila predlog za ustrezne oblike usposabljanja za razredni in predmetni pouk ter za usposabljanje sedanjih kadrov. Ob vsem tem pa bo seveda treba še posebej poskrbeti za uspešno nadaljnje izpopolnjevanje učiteljev na dvojezičnih šolah. Na ustanovah, ki v resnici opravljajo posebno poslanstvo: ustvarjajo odnose za prijateljsko sožitje med sosednjimi narodi.

M. K.

Učenci osnovne šole Rogascevi (občina Murska Sobota) pri modelarskem krožku. (Foto D. Ham)

Glasbeno plesni večer v Kamniku

V okviru Zavoda za estetsko vzgojo v Kamniku, ki je zrasel iz nekdanje glasbene šole, delujejo: oddelki za balet, oddelki za mladinske zborove in oddelki za umetniško besedo. Ta zavod, ki ga obiskuje več kot 300 učencev, ima podružnice v Duplicah, v Mostah pri Kamniku in v Zavodu za invalidno mladino. Zavod postaja vse bolj usmerjevalec glasbenega in estetskega življenja v Kamniku in okolici. Tudi glasbeni vzgojitelji sami se izpopolnjujejo v Kamniku na posvetovalnih in seminarjih. Rezultati zavodov estetske vzgoje se kažejo tudi, ko gojenci zapustijo šolo. Mladina igra na priljubljene instrumente in pleše narodne plesne, udeležuje se z baletom in recitacijami.

Ob tem širokem udejstvovanju pa raste tudi kakovost vzgoje na zavodu. To se najbolje kaže na številnih javnih nastopih in prireditvah. Ni čudno, če politične in družbene organizacije odobravajo tako kulturno delo in pomagajo organizacijsko in gnotno. To, da je zavod dosegel v številnih oddelkih in svojih podružnicah resnične uspehe, je pokazal tudi glasbeno baletni večer, ki ga je priredil v počastitev 20-letnice osvoboditve v domu Kamnik (v petek, 14. maja).

Na programu je bilo šest zaokroženih celot. V zborovski pevskem delu »Mladina poje« so nastopili trije zbori. Prvi del z naslovom »Nastopili smo v radosti in veselju« je obsegal točke, ki so bile predvajane v pionirskem TV studiu in v radijski oddaji. Tretji del je imel naslov »Harmonika in kitara«. Iz novega področja zavoda je bil prikazan četrti del — s kratkimi enodeljanskimi priredbami. Nastopili sta diptiska skupina pod vodstvom Albinia Weingarda in kamniska pod vodstvom Nade Jurjovec. Sledil je nastop baletne sku-

pine, ki je izvajala »Povabilo na ples« (glasba K. M. Weber), večer pa je zaključil nastop folklorne skupine iz Duplice, ki je najmlajša veja zavoda dovela glasbeno estetskega udejstvovanja.

Zavod je s tem pestrim in izbranim sporedom najlepše počastil obletnico osvoboditve, hkrati pa pokazal zrelost svojih vzgojiteljev in nastopajočih mladine. S. Vetrin

Seminar iz fizike

Neprestano seznanjanje z osnovnimi vprašanji sodobne fizike in zlasti seznanjanje z najnovejšimi dosežki moderne fizikalne znanosti postaja nepogrešljiv del stalnega izpopolnjevanja srednješolskih profesorjev fizike. Prav v ta namen je postala v okviru Društva matematikov, fizikov in astronomov že skoraj ustaljena oblika organizacija seminarjev iz fizike, kjer obravnavajo udeleženci določena poglavja iz sodobne fizike.

Letos je bil že tretji podobni seminar po vrsti. Prvi je bil v Portorožu, drugi pa v Statenbergu; oba prejšnja kot tudi letošnji so pokazali, da je seminar zelo koristen in da mora postati stalna oblika izpopolnjevanja in strokovne rasti predavateljev fizike na srednjih šolah.

Letošnji tretji seminar je priredil Institut za matematiko, fiziko in mehaniko Univerze v Ljubljani skupaj z Zavodom za napredek šolstva SRS in Društva matematikov, fizikov in astronomov SRS.

Seminar je tokrat obsegal okrog 15 ur, od katerih je bilo približno 11 namenjenih za strokovna predavanja iz sodobne fizike, ostali čas pa je bil določen za razgovor o fiziki kot predmetu splošne izobrazbe in o fiziki kot osnovnem predmetu za nadaljnji študij.

O vprašanjih kvantne mehanike je predaval profesor dr. Crtomir Zupančič, o osnovnih delcih pa sta predavala predavatelj dr. Mitja Rosina in docent dr. Janez Strnad.

Seminar je bil dokaj dobro obiskan, vendar se je pokazalo, da bi bila udeležba lahko še večja, če bi bil organiziran ob drugem času. Marsikateri predavatelj fizike je imel na šoli polno delo ob zaključku šolskega leta, zato se ni mogel udeležiti seminarja. V. P.

Domžale: 15. obletnica zavoda za glasbeno vzgojo

Letos je petinajst let, odkar je bil ustanovljen v Domžalah zavod za glasbeno vzgojo. Ob tej priložnosti so odprli v tej ustanovi novo koncertno dvorano, prenovili pa so tudi ostale prostore zavoda. V petinajst letih je poučevalo na zavodu 67 učnih let, obiskovalo pa ga je 1500 gojencev. V letošnjem šolskem letu obiskuje pouk 433 gojencev. Danes ima domžalski centralni zavod za glasbeno vzgojo svoje podružnice šole v Mengšu, Moravčah, Lukovici, Dragomlju in Radomljah. Zaradi privlačnosti tega zavoda so začeli zavod delovati nekdanji pevski zbori v domžalski občini (v Domžalah, Lukovici, Moravčah in Radomljah), z zavodovo pomočjo pa so dobile godbe v Domžalah in Mengšu mlajše solavce. Poleg tega organizirajo vsako leto festivale mladinskih pevskih zborov.

Ob petinajstletnici ustanovitve so pripravili gojenci zavoda skupno z učiteljskim kolektivom vrsto prireditve, s katerimi so prikazali svoje delo: koncert godbe iz Domžal in Mengše, revija pevskih zborov iz Domžal, Kamnika, Moravč in Lukovice, revija zabavnih ansamblov domžalske občine idr. N. V.

RAZPISNA KOMISIJA PRI SVETU OSNOVNE ŠOLE LITIJA

razpisuje na podlagi 52. člena statuta osnovne šole Litija delovno mesto

direktorja osnovne šole

Pogoji: visoka ali višja strokovna izobrazba s petletno prakso in strokovnim izpitom ali srednja strokovna izobrazba z desetletno prakso in strokovnim izpitom.

Kandidati naj pošljejo prijave do 30. junija 1965 na osnovno šolo Litija.

Dvajset let glasbene šole »Pavao Markovac« iz Zagreba

V letošnjem letu praznuje glasbena šola »Pavao Markovac« iz Zagreba dvajseto leto svojega delovanja. Ime je dobila po Pavlu Markovcu, predvojnem napredno usmerjenem skladatelju in pisatelju, ki so ga ustali ubili 1. 1941. Ustanovitev te šole v jesni 1. 1945 je pomnila za mlade Zagrebčane korak več k ustvarjanju boljših možnosti za glasbeno vzgojo. Tu velja prirediti, da so bile te možnosti pred vojno za mnoge talentrane, a šibko strukturo otrok kaj majhne, ali jih celo ni bilo.

Glasbena šola »Pavao Markovac« je popolna glasbena srednja šola. V njenem okviru pa deluje tudi nižja stopnja. V prvem letu ustanovitve je imela 700 učencev. Številni absolventi so nadaljevali študij na Akademiji za glasbo, mnogi so postali glasbeni pedagogi ali pa so se vključili v razne orkestre in gledališča.

Dvajsetletnica obstoja je šola praznovala s slavnostnim koncertom na rojstni dan Pavla Markovca, z gostovanjem Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje iz Ljubljane in s svojim gostovanjem v Ljubljani.

Koncert sam je bil usmerjen predvsem v komorno in orkestralno smer. Če sklepamo lahko iz programa in izvajanja na tem koncertu, je tako tudi smer pedagoškega prizadevanja profesorjev šole, kar daje vsakokratne rezultate.

V simpatični »Sikic« za dve trebletni, rog in trombon, hrvaškega komponista M. Poljaka so se kot prvi predstavili trobleti, ki so skladbe odlično izvedli, zlasti v nelahkem intonacijskem pogledu. Sledil je klavirski trio, ki je izvajal Balado skladatelja R. Matza. Pianistka Jesenka Trješić je predstavila znano zagrebško klavirsko šolo s skladbama Valše in Toccata skladatelja M. Majerja. Sonata a tre baročnega mojstra G. B. Vitalija je bila izvedena v zanimivi izvedbi s kontrabasom (namesto violončela).

Diverzimento W. A. Mozarta je bila opazna storitev oboista Kosa.

ki jo je lepo prilagodil tej zasedbi. Splošen nivo in dosežke šole kot celote najlažje ocenimo po njenem orkestru. Šola »Pavao Markovac« se je odlično predstavila še z godalnim ansambliom, ki je izvajal F. Couperina: »Pièces en Concert«. Solist je bil čelist Valter Dešpalj, ki je z lepim tonom, izvrstno tehnično desno in levo roko muzikalno podal solistični part. Ansambel mu je prilagoditvijo in lepo sledil (brez dirigenta).

Sledila je Corellijeva Sonata da Camera II op. 4 št. 9, ki je godalom nudila, da pokažejo vse svoje odlike, izvajalsko disciplino in lep ton. To je godalnemu orkestru tudi uspelo. Zlasti pa sta bili zanimivi zadnji dve skladbi, ki sta bili zanimivi delo profesorja, ki poučuje na tej šoli. V prvi skladbi A. Markovića in modo antiko — plesni suiti za orkester mladih v treh stavkih so nastopili pihalci, in ciser 2 flauti, oboa, 2 klarineta in fagot. Izvrstno pisana in izvajana skladba v zmerno blizu mladim glasbenikom — izvajalcem.

V drugem obsežnejšem delu se je predstavil dirigent orkestra tudi kot komponist. Kot dirigent dobro pozna svoj orkester in njegove zmožnosti. Dobra je tudi zamisel »Diverzimento« za soliste na tej šoli. V prvi skladbi A. Markovića in modo antiko — plesni suiti za orkester mladih v treh stavkih so nastopili pihalci, in ciser 2 flauti, oboa, 2 klarineta in fagot. Izvrstno pisana in izvajana skladba v zmerno blizu mladim glasbenikom — izvajalcem.

V petinajstletnici ustanovitve so pripravili gojenci zavoda skupno z učiteljskim kolektivom vrsto prireditve, s katerimi so prikazali svoje delo: koncert godbe iz Domžal in Mengše, revija pevskih zborov iz Domžal, Kamnika, Moravč in Lukovice, revija zabavnih ansamblov domžalske občine idr. N. V.

MATE

Naročnikom!

Cepprav pošilja uprava »Prosvetnega delavca« vsako leto na tisoče seznamov na vse šole in ustanove, na katerih so naši naročniki, nam ti naročnino zelo neredno nakazujejo. Ko smo letos v marcu pregledali, kako je do tekalna naročnina, smo ugotovili, da so naročniki sicer poravnali del dolga, toda še vedno so nam dolgovali 1.850.000 din, in to brez naročnine za tekoče leto. V vsem letošnjem maju pa nismo prejeli niti toliko naročnine, da bi krili tiskarske stroške za eno številko PD na 6 straneh. Zato ponovno prosimo vse neredne naročnike, naj vendar poravnajo svojo obveznost do časopisa in ga redno plačujejo. Vemo, da tega ne

delajo zaradi tega, ker lista ne bi hoteli plačati, temveč enostavno zato, ker na to pozabljajo in čakajo, da jih nekdo na to opozori. Toda s takim ravnanjem povzročajo upravi PD veliko nepotrebno delo in stroškov. 12. številki PD bomo zopet priložili polnočnice. Naročniki, ki še vedno niso poravnali naročnine za pretekla leta, naj to čimprej store. Tisti pa, ki so naročnino poravnali že za tekoče leto, naj položnice izročijo svojim poverjenikom oziroma sindikalnim blaginikom. Hkrati prosimo naročnike, naj nam po možnosti nakazujejo celoletno naročnino v znesku 600 din ali vsaj v dveh obrokih po 300 dinarjev. Uprava PD

Naših dvajset let – in več...

KADAR KLIČE DOMOVINA...

Vstalo je mrzlo januarsko jutro.

Sneg, vsepovsod sneg, mrzel veter je raznašal drobne snežinke, jih pilepljal na drevesa, strehe, šipe in oblake, ki so iskali zavetje v zmirljenih ovratnikih, ali pa so se topili v posinelih dlaneh; skozi gosto kopreno zimske megle je medlo prodiralo blede rumeno sonce.

Tisoč devetsto enainštirideset...

V sneg in mraz je odkorakala krajevna žandarmerija, patrulja, trije mladi žandari, in na puškah so se svetilkali bajoneti. Stražmojster je stal pri zakurjeni peči, počasi prikoracal k oknu, vlekel debelo rženko in na rosnato šipo z debelim kazalcem zapisal: Ju-go-sla-vi-ja; počasi je vlekel kazalec, kakor da je vsak zlog dobro premislil, nato je napisano še enkrat zažmiril, kušnil iz našobljenih ust v vsak zlog debel zalozaj tople sape in napisano pobrisal s plosko dlanjo, se ustopil sredi pisarne, z rumenimi zobmi žvečil slinasti konec cigare in zadovoljno spuščal kolobarčke dima pod stop.

Cerkevni zvonic je silil v nebo, v megleno zaveso, k soncu in

PIŠE: DRAGO KUMER

modremu nebu; v mogočni ladji je klečalo dve dobri desetini postaranih ženic, sklenjene roke so trepetale v mrazu, usta so se odpirala zapovrstjo in na raskave jezike, nekam blede in preveč osušene, je še mladi župnik polagal resneje telo in mrmral venec božjih resnic; bolj zadaj je sedelo nekaj gospa, imenitnih v svojih oblacihih; le-tem se je mladi župnik nekajkrat ljubeznivo priklonil, pri čemer so imenitne gospe še trdneje sklenile roke, povite v mehke, puhaste rokavice; postarani mežnar je v pripravljene posode, klesane iz kamna, zlivl vročo blagoslovljeno vodo.

V krčmo je stopil župan, ves odet v tople klobuž, glava je tičala v debeli volneni kapi, obraz zaripel od mraza in žganja, tope oči z velikimi rumenimi kolobarji, drobne zenice pa žive in otroško nagajive, ki so se ob priložnosti nekam preveč razpotežile, tako da so bile podobne mačjim; pri vratih se je ustavil, samo za hip poravnal petinpetdeset let staro telo, začuda rejeno in obteženo s trebuchom; pogledal je po gostih in ker ni začutil primerne zmenke, je sedel k mizi v kotu, prav pod razpelo, in zahleval kozareček domačega žganja.

Fabriško zidovje, nekam grozeče v monotoni sivini, je togo štrlelo v nebo in za hip je mimo-ldoči dobil prived, kakor da se to mogočno zidovje maje in streša, kakor da je prešibko grajeno in ne kljubuje mogočnemu rohenju stoterih strobjev; in za stroji, vsepovsod ljudje, zaviti v prah in ostanke bombažnih vlaken, in iz mnogih obrazov je gledala skrb za jutrišnji dan, za prihodnost otrok; za hip so roke obstale in oči so božale jutranji svet in medlo sončno svetlobo; potem pa je prišel gospod in spet so se postavile upognile na premikajoča se vretena; iz orjaškega dimnika se je valil dim, se zvijal v črne kolobarje, ki so se počasi zaježali v dolino. Zgoraj, v pisarni, je sedel pri mizi gospod glavni direktor, mož veljave, mož, ki je v kraju urejal politiko, možki izrednih kreposti, in se je sklanjaj na seznam zaposlenih in z dječim svinčnikom podčrtaval imena, ki si jih je vredno zapomniti.

Solska pisarna je bila tokrat zgodaj zakurjena, zakaj gospod upravitelj, dober znanec in prijatelj krajevnih veljakov in usmerjevalcev krajevnih politik, človek izrednih sposobnosti in neverjetno trdih komolcev, pedagoški oče, za nekaj sto učencev pa večna šiba bojazni, za podrejene mož čvrste roke, nevidni človek, ki vse vidi in vse ve, ki sprva "se odpusti in napravi kot ovčka spokoren, vserrazumevaljoči obraz, potem pa, ko pride pravi trenutek in strela kolje žrtve na dvoje, jih razčetrva, jih pušča na stranskem tiru življenja; ta človek se je sprehal po zakurjenem prostoru, hodil sem in tja, kadil cigarete za cigarete in spuščal kolobarčke v rosné šipe, včasih pa se je sklonil na kup popisanega papirja in se delal, kakor da nekaj išče, nekaj, kar bi mu tokrat prišlo prav, zakaj on, gospod upravitelj, je rad s problemami na čistem, posebno takrat, kadar je v nevarnosti domovina, svetinja, ki je ni moč utajiti.

Pri peči je stala učiteljica Marta, mikavno človeče, ki ga je upravitelj pred nedavnim odkril na podružnični šoli, visoko v hribu, tam je bila sama in zapuštena, in ko je pred letom pri-

šel na inšpekcijo, je bil prisoten čudovitemu podajanju snovi, slišal je njen žametni glas, videl njene sinje oči, čudovito postavbo in bujne prsi, ki so ob vsakem vdihu vabljivo zvalovile, in hotel jo je imeti na svoji šoli, sredi življenja, kjer jo bo videval sleherni dan, se ji morda intimno približal, zakaj v sebi je čutil izredno moškost in takle dodatek pri štiridesetih letih ne bi bil v napotju; bil bi v poživilo, prijatelno krepčilo, ki človeka izmije in dela svežega. Veroval je v svojo močno roko, v nekaj, kar je sprajljalo podrejene k pokornosti, da opravljajo svoje delo s srcem, kjer so gredice, zasajene s cveticami, njegovemu okusu po volji, in vsem je prečistil dušo, vse so bele in neomadeževane in v njih so klice njegovih idej; tako bo storil tudi z lepo učiteljico Marto, z njo, ki tako otroško naivno osvaja svet okoli sebe, ki izžareva nekaj magičnega, nekaj, čemur se človek težko upira, kar je podobno vonju zlahtnih cvetic; in Marta bo najlepša roža sredi upraviteljevega vrta. Tako je sanjal pred letom dni, zdaj pa si je bil na jasnem, da je ovčica preskočila ograjo, tja, kjer se je in žanje učitelj Boštjan, mož upraviteljevih let, telesno močan a idejno iztirjen, ta Antikrist, ki je okusil Sremsko Mitrovico, Bilečo in še se ni spametoval; prosvetna oblast pa mu dovoljuje da poučuje na največji šoli v dolini, kjer dela zdravo med mladino in odraslimi, seje klice rdečega komunizma, ideje prevratništva in hujska k upor. In prav njemu, upravitelju Albertu Zavrlu so podtaknili to garjevo ovco, njemu, ki velja kot najpredanejši sin kraljevine Jugoslavije, da ga prevzgoji in spravi na pot, ki jo je začrtal Aleksander. Njega pa se ne da upogniti: učitelj Boštjan je ostal nespokorjen prevratnik, zagovornik in znanilec rdečih idej; mnogi ga preklinjajo, mnogi poslušajo in nasedajo njegovim idejam. In med te, ki so se slepo prilpepli na rdečo limanico, v rdečo past, v nauke, ki izpodkopavajo tradicije domovine, je stopila tudi učiteljica Marta in prekrizala upravitelju načrte, jih zakopala pod skalo, ki je ni moč premakniti. Prizadeval si je upravitelj Albert, prizadeval z lepim in grdim, rohnem je in govoril prijazno, preklinjal in prepričeval; zaman je bila vsaka beseda. Sinoči pa je bil sestanek krajevnih veljakov, usmerjevalcev krajevnih politik, in tam so spregovorili zadnje besede, ki se daje up mladim in mikavnim učiteljem, ki je osvojila vso šolsko mladino, daje ji zadnjo možnost, da stopi na pravo pot, pot, ki jo začrtava ladja — Domovina; zato je bila klicana v pisarno, dve uri pred poukom, takrat, ko na šoli še ni dirandaja, ko vlada mir, ko lahko človek uredi misli in jih kot pretehtane besede položi na jezik.

Upraviteljeva desnica je pokazala stol pri mizi, njegova usta so spregovorila prvi stavek: »Sedite, gospodična Marta!«

»Hvala,« je skoraj prethito odgovorila, si z desnico popravila krilo, levica je podzavestno segla v goste lase. Potem se je rahlo zravnila, pogledala upravitelju v obraz, v oči, ki so se hitro umaknile, in glasno vprašala: »Zakaj ste me klicali?«

Upravitelj je zataknil palca v telovnik, zakoračil po pisarni, nato pa se je ustavil korak pred učiteljico Marto, žensko tridesetih let, ki je kazala kreposti nepokvarjene dvajsetletnice. Gledal je v njene bujne lase, čeprav si je prizadeval, da bi ji s pogledom v oči upognil zravnano hrbtenico, in začel govoriti:

»Gospodična Marta, živimo v času, ko smo v skrbah za našo domovino, našo rodno zemljo. Nad njo se zbirajo temni oblaki, grozeči v svoji podobi, polni strel in groma... Grozi nam rdeča nevarnost!... Oltar domovine pa mora ostati čist, neomadeževan...«

Marta se je zdrznila, prsi so močno vzvalovile, oči so dobile odčitajoč sijaj in v njem je bil upor, upor proti moralnim pridigam, sočne ustnice so rahlo poledele in glasno, energično je protestirala.

»Gospod upravitelj, ne maram pridig, bodite jasni, ničesar se ne bojim!«

Ničesar se ne boji? Upravitelj je odskočil in se kakor ranjena zver pripravil na odločilni nasok. Torej: bodimo jasni! Za hip, samo za trenutek jo je zasovražil, samo za hip je postala njegova nepomembna žrtve in v tem trenutku je izrekel besede, za katere se je pozneje tolikokrat kezal.

»Vi ste komunistka in sodelujete z Boštjanom!«

V obhvi je zaplala kri, oba sta stisnila pesti, oba sta zravnila telo, oba sta bila pripravljena na vse; toda upravitelj Albert je

(PRIJATELJU, BORCU, TOVARIŠU)

imel prednost: bil je predpostavljeni in podrejeni se mora ukloniti. In zdelo se mu je, da oči te le ni dosegel učinka, zato je besno poskočil, naravnal desnico na mlade, izbočene prsi in dolg kazalec se je skoraj dotaknil rdeče volnene jopice.

»Sramota domovine!« Marta je za hip onemela, v trenutku ponovila besede, jih še enkrat dojela, potem pa ji je zaplala kri, zagorele so oči, vitko telo se je streslo, kakor da se hoče znebiti nenadne bolečine; zamahnila je z desnico, ki je ploskovno obstala na upraviteljem obrazu.

»Izdajalec!« je siknila, pograbil plašč in aktovko, zaloputnila vrata in se zgubila v dolgem hodniku.

Upravitelj je obstal, kakor ukopan kip je stal sredi pisarne in z desnico gladil razboleli obraz, levo lice, kjer se je poznala velika rdeča ploskev. Ko pa je doumel, kaj se je pravzaprav zgo-

»Nov dan, novo doživetje,« je počasi začel, govoril je vedno mirno, prepričljivo in ob pripovedovanju so mu igrala velike rjavne oči »Jutro je pametnejše od večera, tako pravijo. Tudi jaz sem teh misli. Včasih pa se oštejem. Na primer, sinoči sem bil pri večerji, v krčmi pod klancem. Prišli so gospodje: župan, direktor, stražmojster, prečastiti, naš upravitelj in še nekateri. Sedli so, pili vino in govorili. In veste o čem? O domovini, o naši lepi domovini! Na vso moč so jo hvalili, pri tem pa niso opazili, kako so pri sedenju mizi sedeli prostaki, brezposelni, ljudje, ki jim je domovina preklestvo. Da, na svetu se godijo čudne reči: naša domovina je lepa, bogata, toda samo za izvoljene. Naša domovina...«

Pred vrati so se zaslišali koraki, trdi in samozavestni, na podu se je čutilo okovje. Trkanje. V razred so stopili trije žandari, pomaknili so se h katedru, za njimi je vstopil rejeni stražmoj-

Vlasto Kopac: Razglednica iz leta 1936

dilo, je poskočil, zgrabil kljuko in... Nič hudega se ni zgodilo. Na pragu je stal stražmojster, ki je stegnil desnico in jo ponudil upravitelju.

»Zdravo, gospod Albert!«

Zgoraj, v prvem nadstropju, v enem samem razredu pa se je pričel pouk: dvajset mladih, sedemnajst, osemnajst let starih ljudi se je zleknilo v pretesne klopi; bila je to vajeniška mladina, ki je imela pouk le trikrat v tednu, od sedme do desete; razrednik je bil učitelj Boštjan, ki je poučeval tudi na osnovni šoli, v dveh zadnjih razredih in povsod so ga imeli radi, vsem je bil oče, prijatelj, tovariš. Preprost kakor je bil, je znal pogledati v sleherni kotiček srca, počešiti še tako razbolelo dušo, svoje življenje je razdaljal mladim ljudem in vsem, ki so verjeli njegovim besedam, dejanjem, zgledom. Čeprav mu je Mitrovica krepko zrahljala zdravje, Bileča skoraj skopala dosti preuranjeni grob, pa so se v njem uprle vse zdrave sile in razbolela pljuča so uporno premagovala nezacele, ne kaverne, ki so posledica pljučnice.

V razredu je bilo toplo, po šipah je drsela rosa, ledene sveče so se lesketale v prebujajočem se dnevu. Borovšak, učitelj Boštjan, skoraj štiridesletni velikan, je zakoračil po razredu, z rokami na križu; telo je bilo zravnano, le glava se je pogrezala v široka ramena, potem je obstal pred katedrom, rjave oči se merile dvajset mladih obrazov, uprtih v en sam par oči, ki niso nikoli zatajile, v človeka, ki jim je razgaljal življenje. Na urniku je bila zgodovina, začetek pouka se je moral pričeti z molitvijo, pa je učitelj Boštjan vsakokrat zvil na stranpot, besede zasukal v neko pametno doživetje, v nekaj, kar so mladi obrazi tako željno pričakovali.

men. Le ko je učitelj Boštjan stopil med podboje in še enkrat z očmi objel ves razred, so vstali in v en glas tiho odgovorili:

»Pozdravljeni... Boštjan...«

Odšli so: najprej učitelj Boštjan, za njim stražmojster, ki je zmajal s težko glavo, kakor da je z nečim strašno nezadovoljen, nato pa še trije mladi žandari; zadnji je mežikal v mlada dekleta in se rahlo nasmehnil.

Učenci, ki so prihajali v šolo, so se ustavljali, se zbirali v gručo in gledali, kaj se godi. Gledali so učitelja Boštjana, ki je bil nekam zamišljen, nekaj težkega, nerazumljivega se je v njem dogajalo, gledali so tri mlade žandare, ki so obkrožali učitelja, zadaj pa je šel stražmojster, si prizigal debelo rženko in pokasljeval. Kakor blisk se je po šoli raznesla novica in vsi so hiteli na okna, hodnike, pred šolo.

Se predno so stopili iz šole, je stražmojster dvignil desnico in s primerno kretnjo dal žandarjem vedeti, naj se sprevoda za trenutek ustavi. Približal se je Boštjanu, ki mu je telo drhtelo v divjem sovraštvu, in prijazno, skoraj ljubeznivo dejal:

»Posloviti se morate, stopite v pisarno!«

Boštjan je priprl oči in s pogledom prebodel rejenega stražmojstra, premeril ga je od glave do nog in oči so se mu ustavile na pozlačenem odlikovanju, na kolajni, ki je visela na mogočnih prsih.

»Mudi se, gospod stražmojster, domovina kliče!« je rekel Boštjan, in stopil na cesto, v široko gaz, v mraz, v belino zimske idile, ki so jo ob svetlejših bliedi žarki jutranjega sonca.

Sneg, vsepovsod sneg, mrzel veter je raznašal drobne snežinke...

Stopili so v korak: Boštjan, stražmojster in trije mladi žandari s puškami na rami in na njih svetilkajoči se bajoneti. Vedel je Boštjan, zakaj te orožne vaje, čemu so prav njega aretirali, vedel je, da jih mora biti še več, da je to natančno pripravljena racija komunistov, znanilcev novega sveta. Za hip je obstal, zravnil svoje mogočno telo in se zrazil v šolo, kjer je prebil polnih deset let, osem v službi, dve v zaporih. Na oknih je videl mlade obraze, videl je solze v mladih očeh, videl je strah, nemir, čutil je v njih rahel upor. Roke so mahale v pozdrav, on pa je le rahlo priklimal z glavo, v potrdilo slovo, ki je prišlo tako iznenada. Se se bo vrnil, ne bodo ga zdrobili, ne bodo mu vzeli življenja: ne bajoneti, ne grožnje, ne bolezen ga ne smejo streti; hoditi mora zravnano, do konca, do svetlega cilja. In v zbornici je stala skupina učiteljev, mladih, srednjih starejših, strah jim je gledal z obrazov, skrb in nemo razočaranje. Pri zadnjem oknu je stala Marta, zravnan, oči so prijazno sijale, v njih je bila toplina, razumevanje in svarilo. Gledala je Boštjana, kako je za trenutek obstal, ujel njen pogled in se nasmehnil. Razumela ga je. Zajela je zrak in prsi so močno vzvalovile. Ne, ne bo odprla okna, ne bo mahala v pozdrav, ne bo klicala njegovega imena; slovo naj bo tiho, ker le v tišini človek začuti pravo bol, ki se tokrat spreminja v nekaj silnega, v nekaj, kar je podobno nečemu neuklonljivemu. Rada je imela Boštjana, rada kot človeka, prijatelja, tovariša. Vso je osvojil s svojo preprostostjo, s to čudovito npravnostjo. Ljubila ga je in njegova misel je bila njena misel, njegovo srce njeno srce; bila sta eno. Ob sta to čutila, le da za intimnost Boštjan nikoli ni imel časa. Ta Boštjan! Razdal se je, gorel je za idejo, na ljubezen, na tisto pravo, srčno ljubezen, ki človeka prevzame in ko v zavzetosti začuti drhtenje srca, zanj ni bilo časa, ni bilo prostora. Vseeno je bil njen najčistejši ideal, njena svetinja, njen pedagoški oče, učitelj življenja. In zdaj je obstal, za hip so spregovorile oči in povedale vse, vse o takratnem življenju.

Spet so stopili v korak in veter je raznašal drobne snežinke. Prihajali so ljudje vseh vrst, postajali ob cesti in gledali sprevod. In iz sprevoda je bilo slišati tiho mrmranje:

»Učitelja Boštjana peljejo... zakaj?«

Kdo bi mogel odgovoriti? Na vogalu občinske hiše so stali: župnik, župan, direktor in še nekateri. Govorili so o domovini in njih obrazi so bili zaskrbljeni. Boštjan pa je zravnano stopal po cesti in premišljeval svoje življenje: rudar je bil oče, njegova žena pa mati sedmih otrok. Dvanajst let mu je bilo, ko je očeta zasulo in mati je sama ostala z nepreskrbljenim drobitjem in med njim je bil Boštjan najstarejši. Uboga mati, koliko je morala prestat, koliko grizljajev je morala

lastnim ustom utajiti, samo da se imeli otroci. Zaman je bila vsaka molitev, zaman še tako trdna vera v boga, zaman vsako gospanje v pravico, ki jo je delila usoda; le žulji so peli svojo pravično pesem in v teh žuljih je rasel Boštjan. Hvala, mati, tisočkrat hvala, ti prva si utrdila pota življenja! In na tako pot je stopil Boštjan že na mariborskem učiteljsku, po njej je stopal vsa službena leta, in ta pot ga je pripeljala v Sremsko Mitrovico, pripeljala v Bilečo in pelje ga zdaj... Na to zdaj ni moč odgovoriti. Vsekakor bo ta nova pot nova preizkušnja. Naj bo. Take terja domovina! Domovina kliče! Kaj hoče? Hoteenje je na dlan!

Zelezniška postaja. Tu so stali še drugi žandari, tu je bilo osem Boštjanovih prijateljev, iz tovarne so prišli. Krepko so si stisnili roke, se bratsko objeli in oči so dajale odgovor. Zdaj je od nekega prišel vajenec Mirko, visok in močan fant, odrinil žandarja in stopil k Boštjanu. Solze so bile v mladih očeh in v roki je držal tri rdeče nageljne. Le kje jih je dobil! Bili so sobni nageljni, ker le ti so mogli v tem mrazu vzcveteti. Mirko je stisnil Boštjanovo desnico in vanjo stisnil tri rdeče cvetove, potem pa je tiho izdaval:

»Za vaš trud in srečno pot...«

Zagorele so velike rjave oči, desnica je stisnila pecle treh nageljnov, srce je čutilo toplino, ki je ni moč pogasiti.

»Mirko, pozdravi vse moje in bodite mi zdravi. Hvala, Mirko.«

Se bi govorila, pa so pritisnili žandari, voz se je ustavil pred postajo in iz njega je stopil stražmojster; drugi veljaki so počakali v kočiji, zagnjeni v tople kožuhe; stražmojster je žandarju, vodji oboroženega spremstva, predal dokumente, še enkrat s pogledom prešel aretirance, salutiral in zlezal na sedež.

Vlak je pripeljal in aretirance so porinili v že prej zastraženi kupe. Tri kratke postaje in izstopili so v metropoli zasnežene doline. Na peronu množica: vojaško, žandarji, civilisti, preoblečeni policisti. Žene, potisnjene k zidu, so močno protestirale. Tu je stalo še več aretirancev, komunistov: največ delavcev, vmes je bilo tudi nekaj inteligentov. Množica je vzvalovila kot razdražen osir, vmes so se slišali ženski glasovi:

»Pustite naše može! Dajte nam kruha! Pustite nam živeti!«

Boštjan, čeprav močno zastražen, je odzdravljaj znanec v množici. Visoko je dvigal desnico in v pesti so tičali trije rdeči nageljni. Nekdo je glasno vzkljnil.

»Živela naša Partija, živeli komunisti!«

Zdaj je navalila policija. Udrihala je s pendreki in žandari so venomer kričali:

»Nazaj, k zidu!«

Vrvež, prerivanje in suvanje s komolci. Množica je pritisnila, kakor silna reka je vzvalovila in odrinila žandarje, vojsko policiste. Samo za hip se je Boštjan znašel med množico, samo za trenutek je usel budnemu pogledu stražarja. Okrenil se je in ostrmel od začudenja.

»Marta!« je pritaženo vzkljnil in jo prižl na svoje prsi. »Marta, ali si res ti? Marta!«

»Boštjan, moj Boštjan!« je tiho dahnila, pogledala v velike, rjave oči, ki so gorele v sreči in v tem ognju je ugledala solzo.

»Marta!« jo je še enkrat prižl, ji še enkrat pogledal v modre oči, oči, ki nikoli ne lažejo, in prsi, ki so drhtele od razburjenja, in v goste kostanjeve lase, ki so valovili v mrzlem januarskem vetru; Marta je pritaženo ihtela.

Sklonil se je Boštjan, da bi poljubil dekle, prijateljca, tovariša, človeka, in samo rahlo je vdrhtelo dva para žejnih ustnic, se dotaknilo njih soka, ko je sunil vihar, sto oboroženih ljudi, in Boštjan se je spet znašel v vlaku. Zaprhlala je težka lokomotiva in para je zasikala v mrzel januarski dan, vztrepetalo je silno kolesje in se zavrtelo v neznanost; dvesto žandarjev je odpeljalo sto komunistov; sto prekaljenih ljudi je odšlo še v eno kovačnico.

IVANICA bila je tretja kovačnica!

Sneg, vsepovsod sneg, mrzel veter je raznašal drobne snežinke, blede sonce je sililo skozi kopreno zimske megle; nekje je tučila sirena.

Upravitelj Albert je praznil kozarce, krvave oči so boljšeale v ledene rože na okenskem steklu. Na pragu je stala njegova žena, v obupu vila roke in ga rotila:

»Albert!... Albert!...«

Mraz, sneg, vsepovsod sneg, veter je raznašal snežinke in v gazi brisal temne sledove pravkar storjenih korakov...

(Koniec I. dela zgodbe o učitelju Boštjanu)

Neopazno, toda vztrajno...

Z letošnjim šolskim letom se končuje četrti kurz, ki se ga v obliki študijskega krožka udeležuje lepo število pedagogov in socialnih delavcev iz naših vzgojnih zavodov za socialno delo in drugih ustanov, vodi pa ga predavatelj klinični psiholog prof. Leopold Bregant.

V okviru širokega študijskega programa so udeleženci po večletnem študiju predelali teorijo motenj z osnovnimi psihodinamičnimi pojmovanja osebnostnega razvoja izjemnih otrok in mladostnikov.

Potrjeno je bilo spoznanje, da ni v razvoju otroka nič nepomembnega. Vsak »zakaj« ima tudi svoj »zato«, toda za pravilno razumevanje raznih otrokovih ali mladostnikovih motenj je potrebno natančno proučevanje nešteti, med seboj neredko zelo prepletenih, čisto skritih ali pa celo že povsem pozabljenih čimteljev, ki so tako ali drugače zavirali oziroma izkrivljali osebnostni razvoj mladega človeka. Če mu hočemo zares pomagati, nikakor ne zadostuje zgolj samo pedagoški eros. Nujno nam je potrebno tudi znanje, mnogo poglavlja, nega znanja in to ne le iz obče in specialne pedagogike, marveč tudi iz drugih sorodnih ved, kot so psihologija, duševna higiena, sociologija itd.

Le resnično znanje, prežeto z načeli toplega humanizma, lahko rešuje vse tiste, ki so iz katerekoli vzroka v sporu s samim seboj ali družbo. To je bila brez dvoma nenehna vodilna misel vseh dosedanjih kurzov, ki so ne samo dodatno pedagoško izobraževali, temveč tudi osveščali in notranje bogatili vse njihove udeležence.

Prav to tem, da so živo začutili vse kompliciranost človekove osebnosti,

njeno fino občutljivost in enkratno dragoceno njeno bivanje, je brez dvoma največja odlika tudi letošnjega kurza, ki se bo nadaljeval v novem šolskem letu z nezmanjšano intenzivnostjo in prav gotovo ob še večjem prilivu vseh tistih, ki jim je tovrstno znanje potrebno in si ga žele kar najbolj osvojiti kot zvesto pomagalo pri njihovem vsakdanjem poklicnem pedagoškem delu.

Prizadevnemu predavatelju prof. Leopoldu Bregantu se vsi udeleženci za njegov trud najlepše zahvaljujejo: Vojan Arhar

Zaradi ogorčenja šolo in vrtec na Kapeli za en dan zapri

Realizacija gradnje nove šole na Kapeli v radgona občini se ne prebavlja pričakovano hitro. Šola, ki jo je na koncu šolskega leta so namenili prirediti za gradnjo. Sedaj ko je bilo že vse pripravljeno: načrti, prispevke občine, organiziran prenos dela na podlagi objavljenega kredita itd., je kar nekaj stvari, ki pripadajo k tej šoli na Kapeli ne bo moglo graditi, ker je bil kredit za gradnjo šol razdeljen po kriteriju večje udeležbe. Ko so tisti dan zjutraj izvedeli za to novico, so šli otroci iz protesta domov in so šolo, pozneje pa še vrtec za en dan zaprli.

Navedeno, s katerim se je zagnalo prebivalstvo kapelskega področja za gradnjo nove šole, saj so zbrali 280 kubičnih metrov trdega lesa in objubil še ostalo pomoč, se je iz tega novici sprevrglo v protest in ogorčenje. Napori za gradnjo šole na Kapeli so dosegli vrhunec prav letos, ko so na sugestijo republikanskega sekretariata za šolstvo osvojili program organizirane gradnje. Z željo po novi šoli na Kapeli je stara že 20 oziroma 40 let, saj so jo gradili že poslanci dravske banovine, pa jo niso zgradili. Predavatelj republikanskih forumov, ki so se seznanili na lastne oči s kritičnim problemom te nad 160 let stare šole, so poudarili prioriteto gradnje te šole. Šolski objekt na Kapeli je namreč dotrajan do take stopnje, da je za otroke življenjsko nevarno.

Ogorčenje in razpoloženje, ki je nastalo po tej odklonilni vesti, imajo negativni politični karakter. Vsa pomurska javnost, posebno pa še občani šolskega okolja Kapela so ogorčeni na podlagi razdeljevanja sredstev, na podlagi katerega je morala gradnja te tako nujne in edine šole v občini, kjer se že od 1926. leta dalje ni gradila nobena nova šola, odpasti. Prebivalstvo upa in pričakuje, da se ni vse zamujeno in da bo občinska skupščina ukrenila vse potrebno, da se krivica popravi. Ika

Ko sem listal po Prosvetnem delavcu št. 8 (28. aprila 1965), sem se ustavil ob treh stvareh:

1. Najprej ob spisu tov. Mirka Juraka. Še enkrat o pouku angleške književnosti. Avtor govori, kako potrebno je spreminiti sistem dela pri pouku angleške književnosti na gimnazijah, ne da bi se pri tem zavedal, da naš pouk niti ni na tako nizki razvojni stopnji (glej Fedora Umek, Robert Frost, Stopping by Woods...). Vestnik za moderne tuje jezike II. 1964). Prednost »praktične kritike«, ki jo avtor omenja, sem tudi sam v svojem

prejšnjem pisanju poudaril, le da nisem uporabil tega izraza. Revolucionarnost polemičnega duha v Jurakovem spisu se mi zato ne zdi tako zelo sveža.

Pri vsem tem pa sem še zmeraj mnenja, da je fabulativno ali narativno poučevanje literaturne zgodovine dobro delo. Zakaj študij literature je v bistvu iskanje človeka. Človeka pa ne iščemo samo v literarnih delih, ampak tudi v biografijah avtorjev. Zato literarnogodovinsko razpravljanje ne more biti odveč, zlasti če vpletemo kako drobno zanimivost. Take drobne zanimivosti

dijak rad akceptira in si sčasoma iz njih ustvari neki pojem in kritiko življenja. Tudi to. Umekova, ki podaja »primer interpretacije teksta« (glej zgornji), prav nič ne zanemari Frostove biografije, ki je — kontrastirana z ameriško asfaltno džunglo — nedvomno silno zanimiva.

Veliko interpretacij tekstov in dolgo čepenje na enem tekstu prav tako lahko postane enolično, kot je enolično suhoparno naštevavanje posameznih biografij. Tudi interpretacije imajo lahko svoje negativne strani. Zlasti žalostno je videti, kako dostikrat ženejo dijake v puhlo, bolno patetično fraziranje. Veliko bolj koristno je, če dijak sliši kdaj tudi kaj takega, kar ni ravno obvezno znati, ali bolje, kar ni obvezno »spravšati«, namreč tiste zanimivosti, ki jih življenje nudi brez števila.

Da, interpretacije! Hvalevredna stvar, cilj in smisel literarne pouka, brez dvoma! A koliko pa je učiteljev, ki bi znali podati idejno-estetsko in formalno interpretacijo in ki bi bili zmeraj primerno spočiti in živahni? Iz svojih šolskih let imam žalostne izkušnje. Zato sem se oklenil prepričanja, da mora biti učiteljeva interpretacija najprej jezikovna, tako da bodo dijaki tekst z gotovostjo razumeli. Ko se dijak dokopla do razumevanja, napravi nanj umetniško delo vtis in ta vtis sem pri svojem pisanju zadnjič postavil na prvo mesto, ne pa učiteljevo idejno-estetsko interpretacijo. Ta interpretacija je sicer nujna, vendar mora biti kratka in stvarna. Če namreč s svojo interpretacijo preveč ne silimo v dijaka, je to hkrati obvarovanje dijakove svobode in samostojnega mišljenja. Zlasti če je učitelj nespreten, ne more dijaka prepričati. Nazadnje tudi za tolmačenje literarnega teksta velja: »koliko ljudi bolko čudi«. Svoj vtis pa dijak lahko opredeli in izpove ustno, pri domači nalogi in tudi v šolski nalogi.

Ni potrebno, da se dijak izkaže s tem, koliko biografij avtorjev se je nagulil na pamet. Vendar, če mu je učitelj svojo »obsežnejšo interpretacijo« zdeloval, je prav tako verjetno, da se bo interpretacijo naučil na pamet, kot bi se sicer biografijo.

Dobra je misel, da naj bo na koncu teksta nekaj usmerjajočih literarnoteoretskih ali estetskih vprašanj. Vendar bi bilo dobro, ko bi bili na ta vprašanja tudi kratki in jedrati odgovori. Ne more učbenik samo spraševati, ampak mora tudi nekaj povedati. Teh vprašanj naj bi bilo nemara pet. Ostalo dopolni že omenjena učiteljeva kratka in objektivna razlaga, ali bolje: učiteljeva pripravljenost za pogovor, ki jo izrazi z nekaj dodatnimi vprašanji.

Sem proti temu, da bi iz literarne čitanke napravili splošen jezikovni učbenik. Dijak lahko dobi vtis, da je literarna umetnina samo zato tu, da jo učitelj seira na vse mogoče načine, tudi slovnično. Pouk jezika se mora odvijati po drugih tirnicah, pri puku literature pa mora dijak občutiti svobodo svojega prepričanja.

Kaj pa idejno-estetska in formalna analiza neznanega teksta kot sredstvo za preverjanje znanja na zaključnem izpitu? To analizo naj bi za razliko od prej omenjene opravljali kandidati na izpitu. Mislim, da bi bilo to celo v materinščini hudo trd oreh, kaj šele pri tujem jeziku. Kakšen pa bi bil kriterij ocenjevanja? Kakšen bi bil pa tekst? Kako dolgo bi trajalo tako izobraževanje? Ali naj eksaminator z vprašanji »vleče« iz kandidata ali naj čaka, da se bo ta sam izpovedal? In kako bo podal takšno analizo povprečni dijak, ki ima težave z razumevanjem osnovnih pozitivnih dejstev iz učnega programa? Nazadnje je srednjošolski dijak le predvsem receptor takšnih pozitivnih dejstev in ne je kar aktivni literarno-teoretični poustvarjalec. Tak način preverjanja bi bil samo za zelo sposobne dijake in še ti naj bi se čim bolj zanimali za angleško literaturo, ne pa za druge gimnazijske predmete. A dvomim, da si bomo na zaključnih izpiti privoščili diskriminacijo povprečnih dijakov. Tudi bi bilo takšno ocenjevanje dijakova hudo subjektivno. In sploh, kako naj ga po tem ocenjujemo na zaključnem izpitu, kjer se pojavljajo z več ali manj izpitne mrljice? Da dijak tekst prevede ali pove s svojimi besedami ali se zna o njem svobodno meniti, je dovolj. Tudi je zmeraj stopnja formalizma na izpitu potrebna, tako da povprečni dijak lahko pokaže svojo prihodnost in da ne dobe občutka, da jih eksaminator »lovi« pri stvareh, ki jih ni »nikoli povedal«.

Pred leti sem hospital na neki nemški gimnaziji pri profesorju nemščine. Zdelo se mi je, da osnovne stvari silno preprosto razlaga, in sem mu to tudi povedal. Rekel je: »Man muss auf dem grünen Zweig des Lebens bleiben!« A to ni bil kak premla

izobražen človek. Bil je doktor svoje znanosti in je svojo temeljitost dokazal tudi z zelo objektivno knjigo o koroških Slovencih, ki smo jo pri nas pred kakimi osmimi leti toplo pozdravili.

»Auf dem grünen Zweig des Lebens« torej! Ali iz malega raste veliko. Ali po angleško: Great things have small beginnings. Razvoja ne kaže prehitovati. Gimnazija je splošno izobraževalna šola, posreduje in to osnovna pozitivna dejstva in to tudi zaveda. Pripravlja naj ugodna tla za poznejši temeljitejši študij. Povprečni dijaki niso preveč »literarno zreli« in tudi z drugimi predmeti imajo veliko dela. Estetsko-idejne analize naj delajo na univerzi, kjer se vanje lahko poglabijo.

V nečem me je tov. Jurak narobe razumel. Nisem predlagal, naj bi sprejeli v antologijo odlomek iz Beowulfa ali anglosaške lirike ali Chaucerja v originalu, kar naj bi dijaki potem študirali. Pač pa iz Beowulfa kako prozno epizodo v moderni angleščini, iz Chaucerja pa kak odlomek tudi v moderni angleščini. Kot zanimivost pa tudi tri ali štiri originalne verzice iz Beowulfa. Tudi sem omenil, kako naj bi tolmačili pojav Beowulfa kot sestavni del germanske mitologije in svetovne literature. Verjamem pa, da to ni izrecno potrebno.

Problem je v resnici širši. Gre za modno odklanjanje starejših literarnih umetnin, kar je v skladu s splošno idejno poplavitvijo vsega sodobnega življenja. Upam, da bomo to nekoč spoznali kot zmotno.

Naj se povrnem k trditvi, da je študij literature iskanje človeka. Človek pa je v bistvu človek brez ozira na literarne stile in družbene rede in bi zato znanja manifestacija zastarele literarne forme ne smela biti ovira. Plitko je torej naziranje, da zlasti moderna književnost drži človeku polnovredno zrcalo. Drži ga, o tem ne dvomim, vendar je stilo dostikrat tako zapleteno, da je adolescentu težko razumljivo. Kdo bo ekvivalentno tolmačil T. S. Eliota? Predvsem pa ne bo videl, v čem je »modernost«, če ne bo poznal »nekdanjosti«. Vzemimo npr. Slehernika. Človek velja za izobraženega, če ve, da ga je napisal Hoffmannsthal in prevedel Župancič. Jaz bi trdil za vsakega človeka, lahko velja za izobraženega, če pozna srednjeveško dramo in ve, v čem so odlike Hoffmannsthalove verzije. Ali pa kako veličastna je lepota starih mitov, kako presunljive so stare balade, odveč bi bilo dokazovati literarne, idejne in zgodovinske dimenzije biblije itd. itd.

Omenim naj samo še, da je značilno za pisanje germanistov v zadnjem času sklicevanje na tuje avtoritete ter citiranje raznih del, ki naj si jih učitelji angleščine ogledajo. Priporočljivo bi bilo več zaupanja lastni avtoriteti, ki naj sloni na živem kontaktu z vsakdanjim delom. To delo prevzame funkcijo usmerjevalca, daje človeku gotovost in mu krepi zaupanje vase. In če bi sebi bolj zaupali, bi znali bolj ločiti med tem, kaj spada v srednjo in kaj v visoko šolo in bi manj omejnili zavajajoče papirnate avtoritete. Če bi se naučili bolj iskati človeka v literaturi in v življenju, bi znali bolj zajemati iz svojega in bi bili pri delu uspešnejši.

2. Ko sem prebral spis tov. Milene Kos (Pisnemi zaključni izpit iz tuje jezika v gimnazijah), se mi je obudila živa želja po centralizmu. Zakaj naj bi bili delavci na terenu prepusteni iskanju najboljših metod pri zaključnem izpitu, ko pa se lahko vsak po svoje zmoti? Ali pa so nam prav zaradi iskanja zmote odpuščene? Če ni osrednjega in enotnega navodila za izvedbo zaključnega izpita, profesor-eksaminator pravzaprav ne more biti kriv, četudi bi se predsedniku-inspektorju zadelo kaj narobe.

Ideja o centralizmu ni moderna in ni zaželena, je pa potrebna. Predvsem je potrebna za enotne programe kontinuiranih predmetov, kot je angleščina ter za enotno izvedbo zaključnih izpitov.

3. Ko sem prebral razpis za sestavo učbenikov (str. 7), sem se močno zavzel. Angleškega učbenika za katerikoli razred gimnazije ni v razpisu. Ne vem, ali to je pomoč ali pa ustrezne učbenike imamo, le da učitelji angleščine zanje ne vedo.

Pa še slovenska narodopisna šegavost v razpisu! Pisni učbenikov se lahko nadejajo nagrade do 200.000 dinarjev. Zal spet ne vem, ali je to samo nagrada in je delo plačano posebej, kot se za delo pač spodobi, ali pa je omejena vsota nagrada in plačilo obenem. Naj bo že eno ali drugo, to je vsota, ki jo kak nogometaš ali trgoveški potnik zasluži v dveh tednih, če ne že kar znatno prej, pri velikom manj kožljivem poslu seveda. Porazne posledice takšnega »nagrajevanja« so očitne v našem šolstvu na vsakem koraku.

Stanko Klinar

Tri »angleške« iveri

Otrok in družina št. 4

Čeprav je aprilska revija »Otrok in družina« zaradi tehničnih ovir v tiskarni izšla s precejšnjo zakasnitvijo, pa smo glede vsebine zares lahko zadovoljni.

Ker nam sprito pomanjkanja prostora ni mogoče podati izčrpnije interpretacije posameznih prispevkov, naj opozorimo zgolj na najboljše, in sicer: naš znani pedagog dr. S. Gogala razpravlja o vrednosti ukaza in zahteve v vzgoji. R. Peršinovič o vlogi pozitivnih vzgledov in vzorov za mladi rod. M. Bregant analizira razliko med ljubkovanjem in razvajanjem. M. Vogelinkova obravnava žgoč negativni družbeni pojav — samomor. Z. Jelenc pa opozarja na vlogo vzgojnih posvetovalnic v sistemu naše vzgojne, socialne in zdravstvene službe.

Zdi se, da je v tej številki — če upoštevamo tudi druge prispevke — posebno poudarjeno toplotno in razumevalno pristopanje k človeku, tudi k tistemu, ki je zaradi različnih vzrokov prišel v notranjo stisko ali pa celo v spor z družbo, katere konstruktiven član naj bi bil. Ob skrbno nanimanem in decentno ilustriranem gradivu se nam kar nehoti porajajo želja, da bi se dejavnost naših socialno delujočih služb kmalu tako okrepila, da bi imelo njihovo delovanje predvsem preventiven, ne pa pretežno kurativen značaj. Ljudje bodo, pač že zato, ker so ljudje, imeli vedno dovolj problemov. Ni pa vseeno, če jim pomagamo že takoj ob začetku, ali pa šele potem, ko je že skoraj prepozno. Prav zato ima revija »Otrok in družina« velik vzgojni pomen pri poučevanju svojih bralcev — staršev, kot tudi pri pravilnem osveščanju tistih, ki jih imajo kakšne težave, ali pa jih vidijo v svoji okolici, pa se jih

morda še ne zavedajo v vsej jasnosti. Prav zato je uvodno obveščanje staršev na naše pedagoške, socialne, zdravstvene in psihološke ustanove, kakor tudi kontinuirano vzdrževanje vzgojnega in pravnega kotička v okviru revije še posebno pomembno in hvale vredno.

Vojan Arhar

Poverjenicam in poverjenikom »Kurirčeka«

Ob zaključku letnika se zahvaljujemo vsem poverjenikom in poverjenicam. Brez vaše pomoči revija ne bi našla poti med učence, zato si tudi na jesen ob novem letniku želimo vašega sodelovanja.

V pripravi, da vas bo Kurirček septembra prijetno presenetil s prvo številko, vam želimo lepih počitnic, potrebne počitnice in razvedrila.

Uredništvo in uprava revije Kurirček

Izšel bo »Priročnik za prosvetne delavce«

V začetku prihodnjega šolskega leta bo pri Cankarjevi založbi izšla knjiga, na katero bi radi naše bralce opozorili že zdaj.

Nekoč je med slovenskim učiteljstvom užival dokajšnjo popularnost »Popotnikov koledarček«, to je bila priročna oblika koledarčka, ki je vseboval poleg koledarških strani za beležke, naslove, izdatke in podobno še nekaj najvažnejših uredb s področja šolstva, spisek vseh službujočih učiteljev na območju tedanje Slovenije, reklame in oglase. To je bil pač koledarček, nekoliko prilagojen potrebam in vsakodnevni rabi našega učitelja, v glavnem tak, kot jih tiskajo založbe vsako leto, ali so jih vsaj tiskale nekoč.

Zdaj bomo dobili »Priročnik za prosvetne delavce«, namenjen učiteljem v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Oblika tega priročnika bo v naši dosedanjih tovrstni publikistiki nekaj posebnega.

Vsakdo, ki se praktično ukvarja z vzgojo in izobraževanjem naše mladine, pa naj ima kakršno že koli strokovno izobrazbo, čuti pri svojem vsakodnevnem delu potrebo po nadaljnjem izpopolnjevanju, po čimbolj praktičnih rešitvah pedagoških problemov, ki jih srečuje v svojem poklicu. Dostikrat so čisto časovne ovire krive, da se naš učitelj ne more poglabljati v svojo stroko in v probleme našega družbenega življenja sploh, zato bi mu prav koristno lahko služil takle priročnik, ki bo vseboval najvažnejše momente iz naše aktualne pedagoške teorije in prakse; ne da bi hotel nadomestiti revialni tisk, to ni njegov namen. Priročnik, kot že beseda pove, naj bi nudil učitelju v priročni obliki nekaj tistega, kar potrebuje vsak dan pri svojem delu.

Upamo, da bo letošnji Priročnik za prosvetne delavce (izhajal bo kot drugi koledarji vsako leto, le v začetku šolskega leta) vsaj do neke mere že ustregel takim željam naših učiteljev. Naj naštetemo nekaj iz njegovih sebine: o nalogah razrednika v njegovem razredu, o najprikladnejših oblikah dela s starši otrok, kot so roditeljski sestanki ipd., o najbolj racionalnih oblikah učenja (ki v današnjem svetu veljajo za odrasle in za mladino), o dodatnih oblikah dela s slabšimi učenci, o ustvarjanju potrebne pedagoškega režima na šoli itd.

Posebej opozarjamo na sestavke o organizaciji načrtovanja dela v šoli, o vsebini delovnega programa in njegovem vrednotenju, dalje o pomenu posameznih samoupravnih aktov, o pristojnostih organov upravljanja v šoli.

V Priročniku bo objavljena tudi snov za strokovne izpite učnega in vzgojnega osebja z vsemi popravki in najnovejšimi uredbami, ki jih mora kandidat poznati, beseda bo o vodenju šolske administracije in njeni organizaciji, natisnjen bo šolski koledar z vsemi proslavami in drugimi po-

membrnimi dnevi v teku šolskega leta ipd.

V tekstovnem delu Priročnika bo našel učitelj še druge sestavke, vredne pozornosti (kot npr. značilnosti novega zakona o delovnih razmerjih), razen tega pa bo vseboval koledarški del se strani s sedežnimi redi za učence v razredu, strani za sprotne beležke o učencih in podobno.

Priročnik za prosvetne delavce naj bi postal zvesti spremljevalec našega učitelja, njegov pomočnik in svetovalec.

Srečanje mladih pevcev

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ernest Svava z mladinskim zborom osnovne šole Toneta Tomšiča, Eka Valenčičeva in Niko Jelčič z dekliskima zboroma z ljubljanskega učiteljskega, Milan Otrin z mladinskim zborom osnovne šole Maksa Pečarja iz Crnuč, France Dimec z mladinskim zborom osnovne šole Hinka Smrekarja, Marija Marčecova z dekliskim zborom Vzgojiljske šole, Tone Lotrič z mladinskim zborom osnovne šole Alojza Keba iz Sentvida, Marija Mikelcova z mladinskim zborom osnovne šole Ketteja in Murna, Viktor Mihelič z otroškim in mladinskim zborom osnovne šole Toma Brejca iz Kamnika, Jernej Habjančič z mladinskim zborom osnovne šole Jarše, Mira Cimpercova z mladinskim zborom osnovne šole Franca Rozmana-Staneta iz Sentvida, Milan Potočnik z mladinskim zborom osnovne šole Komenda-Moste pri Kamniku, Minka Krejanova z mladinskim zborom osnovne šole Danile Kumar iz Stožic, Božica Černicova z mladinskim zborom osnovne šole Vide Pregare in Miro Kokol z otroškim in mladinskim zborom Pionirskega doma.

Skupno je nastopilo 1487 pevcev. Program je obsegal partizanske, ljudske in umetne pesmi domačin in tujih skladateljev. Vsekar je razveseljivo dejstvo, da je bil spored dokaj pester in raznolik, saj nismo slišali niti ene skladbe v dveh izvedbah. Tu in tam je bil program posameznih zborov izbran morda z manj srečo roko, vendar je v celoti ustrezal. Če primerjamo program po skladateljih, opazimo, da so poleg znanih in priznanih tudi manj znani in taki, ki si šele utirajo pot v javnost.

Primerjava glasovnih kvalitete posameznih zborov nam znova pokaže, da mestni ambient resnično ni najboljši za kakovost pevskih glasov. Povsem nasprotno pa smo bili naravnost veselo iznenadeni, ko smo pri pevcih z bližnje ljubljanske okolice občutili svežino glasov, njihovo jakost in prijetno barvo.

Ugotavljamo, da je bilo na obeh prireditvah kljub tako velikemu številu otrok izredno prijetno vdušje. Mladi poslušalci so spremljali vsak nastopajoč zbor z zanimanjem in simpatijami. Spontan aplavz po vsaki točki od prvega do zadnjega nastopajočega zbora je pokazal, da je bila prireditev vseskozi dinamična. Če smo se spočetka bali, da bodo pevci enega zbora spremljali z zavistjo svoje vrstnike na odrju, je bil ta občutek docela odveč. Otroci so kritično spremljali petje svojih vrstnikov in dali vsakomur priznanje, ki ga je bil zaslužil.

Posebno razveseljivo pa je bilo videti, da so na nastop prišli številni člani učiteljskih zborov bodisi kot spremljevalci bodisi kot poslušalci. (Ob tem pa je manj razumljivo, da je upravitelj neke šole pospremil na pot svojega zborovodje s temi-le besedami, ko ga je ta prošil za spremstvo: »Ne dam! Zakaj ste se pa javili za nastop?« Komentar menda ni potreben.)

Majhna nagrada za pevce je bil tudi prost dan, ki so jim ga omogočila vodstva nekaterih šol. Spoštost se je poznala na izvedbi saj so lahko prišli mladi pevci na dan koncerta že dopoldne na pevsko vajo v dvorano, kjer so zvečer nastopili.

Ker smo v začetku našega sestavka omenili, da je bil namen prirediteljev pripraviti koncert na kulturni višini, potem smo dolžni povedati, da je v tem pogledu naše prvo »srečanje« zadostilo tem željam. Brez preiravanja, nepotrebnega čakanja, nemira in nivoze, so se zbori s sedežev v dvorani, kjer je imel vsak svoj odrejen prostor, sproščeno zvrščali na koncertni oder. Pred nastopom zbora, ki je pri tolikšnem številu nastopajočih (11 zborov na eni prireditvi), zapel le dve pesmi, je pevec povedal nekaj besed o njegovi dejavnosti, dva mlada napovedovalca pa sta izmenjaje napovedovala njihov spored. Povejmo ob tej priložnosti še to-le: Napovedi, če ni spored tiskan, so po svoji funkciji zelo važen delež pri nastopu, zato

naj bo izbiri napovedovalca posvečena velika skrb. Suvereni nastop, jasna, različna izgovorjava in sproščenost so odlike napovedovalca, za katerimi moramo vztrajno težiti. Lahko zapišemo, da nam je naše »srečanje« uspelo tudi po tej strani.

Predvidevamo, da se bo na osnovi letošnjega uspeha prijavilo prihodnje leto še več pevskih zborov. Zaradi tega nameravamo »raztegniti« čas nastopov od marca pa tja do konca maja. S tem bomo spodbudili pevске zborke k bolj intenzivnemu in bolj ekonomičnemu delu. Dosedanji izkušnje namreč kažejo, da se vsi nastopi zgostijo ob koncu šolskega leta. Utrujenost pevcev, množica vseh mogočih prireditev v enem samem mesecu in še vrsta ostalih čimteljev ne govori v prid tem navadam. Nov način, tj. postaviti začetek naših »srečanj« na marec, pa veže prireditelja, da se bosta morala že v začetku prihodnjega šolskega leta sniti z vodstvi šol in zborovodji. Razgovori o programu in morebitna pomoč, obiski pevskih vaj ipd. bodo nujna oblika sodelovanja, ki bo zagotovila »srečanjem« še višjo kvaliteto.

Ob koncu pa še želja. Kakovost in številčnost pevskih zborov bosta rasti, če bomo začeli z našim delom že v prvih razredih osnovne šole. Tu mislimo na ustanavljanje otroških pevskih zborov. Ti s svojo neposrednostjo in toplotno tako prijetno pozivljajo vse pevске nastope. Tudi na našem »srečanju«, so bili trije, žal, samo trije otroški pevski zbori deležni najbolj spontanega aplavza. Če pa prireditev zaključijo še zbori srednjih šol, imamo zagotovljeno pevsko kontinuiteto, ki bo utrnila pot tudi vsem našim nadaljnjim prizadevanjem na glasbenem področju.

Tako kot želimo posredovati naše izkušnje po vsebinski in organizacijsko-tehnični plati, bomo tudi mi z veseljem upoštevali pobude in nasvete vseh, ki delajo na tem področju.

(V imenu prirediteljev: Miro Kokol)

PEDAGOSKA AKADEMIJA V MARIBORU

razpisuje po 117. členu statuta

Vpis rednih in izrednih študentov

za študijsko leto 1965/66

Kandidati se lahko vpišejo v naslednje predmetne skupine:

A. ZA UČITELJE OSNOVNE ŠOLE

- razredni pouk,
- slovenščina in srbohrvaščina,
- slovenščina in ruščina,
- slovenščina in angleščina,
- slovenščina in nemščina,
- angleščina in ruščina,
- nemščina in ruščina,
- angleščina in nemščina,
- zemljepis in zgodovina,
- biologija in kemija,
- matematika in fizika,
- tehnična vzgoja,
- likovna vzgoja,
- glasba,
- telesna vzgoja in biologija ali zemljepis.

B. ZA UČITELJE NA STROKOVNIH ŠOLAH IN V IZOBRAŽEVALNIH CENTRIH:

- strojno risanje s strojnimi elementi in strojeslovje,
- kovinarski praktični pouk in tehnologija materiala in obdelave,
- strokovni predmeti elektrotehniške stroke — jaki tok.

(Vpišejo se lahko samo izredni slušatelji.)

Študij na akademiji traja dve leti. Diplomanti dobijo visokošolsko izobrazbo prve stopnje in naziv predmetni učitelj. Nadaljevanje študija na drugi stopnji sorodnih fakultet in umetniških akademij je mogoče, vendar so prestopni pogoji različni.

VPISNI POGOJI:

1. Na akademijo se lahko vpiše, kdor je z zaključnim izpitom končal popolno srednjo splošno ali strokovno šolo, kjer je trajal pouk najmanj štiri leta.

Kandidati, ki se bodo vpisali na predmetno skupino za glasbo, likovno in tehnično vzgojo, morajo opraviti poseben sprejemni izpit; kandidati, ki se bodo vpisali na razredni pouk, bodo opravili preizkus poslušanja; kandidati, ki se bodo vpisali na telesno vzgojo, bodo zdravniško pregledani; kandidati, ki se bodo vpisali na skupino strojno risanje s strojnimi elementi in strojeslovje ter skupino strokovnih predmetov elektrotehniške stroke, morajo imeti opravljen zaključni izpit na tehniški šoli ustrezne stroke; kandidati, ki se bodo vpisali na predmetno skupino za kovinarski praktični pouk in tehnologijo materiala in obdelave, morajo imeti končano šolo za kvalificirane delavce in opravljen zaključni izpit na tehniški šoli ustrezne stroke.

2. Na akademijo se lahko vpiše tudi, kdor ni končal ustrezne srednje šole in ima popolno osemletno šolo ter štiriletno prakso, če uspešno opravi sprejemni izpit. Program in navodila za sprejemni izpit dobijo kandidati v tajništvu akademije. Udeleženci posebnih tečajev, ki jih organizira šola (Maribor, Celje, Velenje in Ravne), bodo opravljali sprejemni izpit po programu tečaja.

3. Kot izredni študent se lahko vpiše na akademijo, kdor je v rednem delovnem razmerju, ali iz drugih upravičenih razlogov ne more obiskovati pouka kot redni študent.

4. Za učitelje razrednega pouka je poleg rednega dveletnega študija organizirana posebna oblika enoletnega intenzivnega študija. Vpišejo se lahko učitelji, ki so opravili strokovni izpit in bodo uspešno zagovarjali posebno seminarsko nalogo.

5. Diplomanti višjih šol in diplomanti prve ali druge stopnje fakultet, ki želijo postati učitelji na strokovnih šolah II. stopnje in v izobraževalnih centrih, lahko vpišejo samo skupino pedagoško-psiholoških predmetov. O opravljenih izpitih bodo dobili posebno potrdilo.

ŠTUDIJSKA POMOC IZREDNIM ŠTUDENTOM

Šola bo tudi v študijskem letu 1965/66 organizirala posebne seminarje za izredne študente. Na teh seminarjih nudijo učitelji akademije študentom pomoč pri študiju. Seminarji za izredne študente vseh predmetnih skupin bodo na pedagoški akademiji v Mariboru. Če bo dovolj prijavljenih izrednih študentov za razredni pouk, bo šola organizirala zanje seminar v Murski Soboti, Ptuj in Dravogradu, po dogovoru pa tudi v Celju. Za kritje stroškov teh seminarjev ima akademija obljubljena finančna sredstva od sklada SRS za šolstvo. Če šola obljubljenih sredstev ne bo dobila, bomo od izrednih slušateljev pobirali pri vpisu po 15.000 din.

ROK ZA PRIJAVO IN VPIS:

Kandidati, ki se želijo v študijskem letu 1965/66 vpisati v I. letnik akademije, morajo vložiti prijavo, kolkovano s 50 dinarji, do 15. avgusta 1965 v tajništvo akademije, Maribor, Mladinska ul. 9.

V prijavi je treba navesti:

- osebne podatke s točnim naslovom,
- šolsko izobrazbo,
- način študija (redni — izredni),
- predmetno skupino, ki jo želi študirati,
- organizacijo, v kateri je zaposlen (za izredne).

Prijavi je treba priložiti:

- zadnje šolsko spričevalo,
- življenjepis,
- rojstni list,
- potrdilo o zaposlitvi (za izredne in za kandidate, ki nameravajo opravljati sprejemni izpit),
- prazno dopisnico s točnim naslovom kandidata.

Sprejemni izpiti bodo v času od 1. do 15. septembra 1965. Vpis rednih in izrednih študentov bo v času od 20. do 30. septembra 1965.

PEDAGOSKA AKADEMIJA MARIBOR

Razpisi delovnih mest

Osnovna šola Dol pri Ljubljani razpisuje naslednja delovna mesta:

1. ravnatelj, PRU ali P s 5-letno prakso; 1 učitelj za slovenščino in angleščino (A — slov. jezik, B — angleški jezik); PRU ali P; 1 učitelj za likovni pouk in biologijo, PRU ali P; 1 učitelj za zgodovino in zemljepis, PRU ali P.

Na razpolago bo le eno enosobno stanovanje. Avtobusne zveze z Ljubljano so ugodne (oddaljenost 11 km).

Osnovna šola Ljuba Sercerja Ig pri Ljubljani — 1 učitelj za angleščino, PRU, stanovanja ni; 1 učitelj za telesno vzgojo (ženska), strokovna izobrazba, stanovanja ni; 1 učitelj za matematiko, PRU, stanovanja ni.

Za Ig so ugodne avtobusne zveze. Osební dohodki so urejeni po pravilniku.

Osnovna šola Polhov gradec — 1 učitelj za biologijo in kemijo PRU ali P.

V kraju je na razpolago samsko stanovanje. Ugodne prometne zveze.

Osnovna šola Janeza Mraka na Vrhniki — 1 učitelj za tehnični pouk in fiziko ali za tehnični pouk in matematiko, PRU.

Osnovna šola Radlje ob Dravi razpisuje dodatno naslednja prosta delovna mesta: — 1 učitelj za tehnični in likovni pouk, PRU — v Radljah ob Dravi; stanovanja ni; 1 učitelj za razredni pouk, U — na planini na Pohorju. Samsko stanovanje.

Gostinska šola Celje razpisuje naknadno naslednja delovna mesta:

1 učitelj za pouk družbeno-ekonomskih ved, P ali PRU. Stanovanja ni.

1 učitelj za nemščino in angleščino, P ali PRU. Stanovanja ni.

Osnovna šola Metlika razpisuje naknadno naslednja delovna mesta:

1 učitelj za slovenščino, PRU ali P; 1 učitelj za angleščino, PRU ali P; 1 učitelj za tehnični pouk ali za telesno vzgojo, STU, PRU ali P.

Osební dohodki po pravilniku (PRU od 58.000 do 82.000 din,

prof. pa do 92.000 din). Stanovanje po eventualnem dogovoru.

Vzgojno varstveni oddelček za predšolske otroke pri osnovni šoli v Metliki:

1 vzgojiteljica, VZG.

Osební dohodki po pravilniku (50.000 do 73.000 din), z nadurami do 90.000 din; na razpolago lepo samsko stanovanje.

Prošnje pošljite čimprej ravnateljstvu osnovne šole v Metliki.

Osnovna šola Bistrica ob Sotli:

1 učitelj za zgodovino in zemljepis, PRU ali P; 1 učitelj za slovenščino in nemščino, PRU ali P; 1 učitelj za matematiko in fiziko PRU ali P.

V kraju lahko dobite samska stanovanja.

Osnovna šola Antona Aškerc Rimske Toplice razpisuje naknadno delovno mesto učitelja za slovenščino, PRU ali P.

Objava

MATURANTI MARIBORSKEGA UČITELJSKA

Maturanti učiteljskega v Mariboru (l. 1919/50) bodo proslavljali 15-letnico mature predvidoma v septembru. Počrtnice obvestila zasledujte v Prosvetnem delavcu.

Gombač Milan, osnovna šola Fran Kranjca, Celje — Polule.

Svet osnovne šole Sentjanž pri Dravogradu obvešča vse nekdanje učitelje, da bomo praznovali v septembru 100-letnico delovanja šole v Sentjanžu.

Vse učitelje, ki so poučevali na osnovni šoli Sentjanž, vabimo, da se proučijo udeležijo. Svoje naslove sporočite čimprej! Svet šole

Maturanti 4. č razreda — šolsko leto 1954/55 učiteljskega v Ljubljani, bomo praznovali 10. obletnico mature.

Pismo se javite Marti Dobrovolj, Osnovna šola Grosuplje.

Margit Varró:

ŽIVI KLAVIRSKI POUK

Izveček iz nekaterih poglavij, priredila prof. Breda Divjak. Vsebinska: O muzikalnem posluhu. Vzgoja muzikalnega okusa. Metodika začetniškega pouka. Igranje lestvic. Uvod v psihološko igranje učenca. Odnos med učiteljem in učencem. Naroča se pri Društvu glasbenih pedagogov — Celje, Glasbena šola. Cena 800 din.

Ojačevalna naprava naprodaj

Svet šole osnovne šole Fran Kranjca, Celje — Polule, prodaja ojačevalno napravo znamke RIZ. Ozvočiti je možno 12 učilnic.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije — Izide štirinajstrednevo med šolskim letom — Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 313-722, int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Naborjeva 1, telefon 22-284 — Poštni predal 353-VII — Letna naročnina 600 din, za šole in ustanove 1200 din — St. tek. računa 600-14/608-16 — Tiska CZP »Ljudska pravica«

Državna založba Slovenije

je izdala ponatis popularnega biografskega romana, ki so ga narekemale želje bralcev

Ilka Vašte:

Roman o Prešernu

V romanu opisuje pisateljica Prešernovo življenjsko pot in hkrati z njo tudi čas pa okoli, v katerem je rasel, živel in ustvarjal naš največji pesnik. Zdajšnja izdaja je že četrta, kar dovolj zgovorno kaže na priljubljenost dela med širokim krogom bralcev.

Knjiga je vezana v celo platno in natisnjena na brezlesnem papirju. Cena: pl. 2600 din. Dobite jo v vseh knjigarnah. Založba vam jo pošlje tudi na dom, če pišete na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

LJUBLJANA, Mestni trg 26

Priročnik za prosvetne delavce

Septembra bo izšla knjiga, ki bo gotovo dobrodošla vsem prosvetnim delavcem — PRIROČNIK ZA PROSVETNE DELAVCE. Poleg čisto koledarskega dela in prostora za zapiske bo vseboval vrsto sestavkov naših vidnih pedagoških in znanstvenih delavcev, ki bodo koristno rabili učiteljem in profesorjem pri njihovem vsakdanjem delu. Naj jih naštejemo samo nekaj:

Organizacija šolske administracije in seznam zakonskih predpisov, ki so izšli do 1. maja t. l. in ki so v zvezi z upravnim poslovanjem vzgojno-izobraževalnih zavodov; objavljen bo šolski koledar; nekatere podrobnosti iz zakona o delovnih razmerjih, kot so npr. načela in pravila o nastopu dela v delovni organizaciji, vprašanje dopustov, kdaj preneha delovna obveznost itd.

Posebej bo zanimivo za marsikatero pedagoškega delavca brannje o nekaterih bolj prikladnih oblikah dela s starši, kot so roditeljski sestanki, individualni pogovori ipd., dalje o nekaterih bistvenih značilnostih naše šole, o pedagoškem režimu na šoli in kako se le-ta ustvarja, da je najbolj prikladen za pedagoške akcije. V PRIROČNIKU boste našli praktične napotke za izvajanje dodatne pomoči slabšim učencem, ki jih mora razrednik opravljati vsak dan v svojem razredu — od razredne administracije do dela z učenci; o najbolj uspešnih oblikah učenja, kot jih danes priporočajo psihologi, pa o oblikah združevanja otrok v prostem času.

V PRIROČNIKU boste našli snov za strokovne izpite učnega in vzgojnega osebja v šolah in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih z vsemi popravki in najnovejšimi uredbami, ki jih mora kandidat poznati.

V posebnem sestavku boste brali o organizaciji načrtovanja delav šole, vsebini delovnega programa in njegovem vrednotenju, o značaju posameznih samoupravnih aktov, o pristojnostih organov upravljanja ter o nekaterih dosedanjih izkušnjah samoupravljanja v šolskih zavodih.

Tudi načrtnemu izpolnjevanju učiteljev bo posvečen poseben sestavek, pa šolski televiziji in radijskim šolskim uram — skratka, PRIROČNIK bo nujen in vsestranski pomočnik in spričo našemu učitelju, njegov zvesti prijatelj in svetovalec skozi vse leto. Zato naj ne bo prosvetnega delavca, ki bi PRIROČNIKA ne naročil. Svetujemo vam, da si ga naročite že zdaj, da ne boste ostali jeseni brez njega, ker ga bo založba natisnila samo toliko, kolikor bo naročil. PRIROČNIK bo stal 1800 din.

Prosimo odrežite in izpolnite spodnjo naročilnico in pošljite jo v ovojnici na naš naslov: CANKARJEVA ZALOŽBA, Ljubljana, p. p. 201/IV.

Podpisani(a):

poklic:

zaposlen(a):

stanujoč(a):

naročam PRIROČNIK ZA PROSVETNE DELAVCE za ceno 1800 din. Hupnino bom poravnal po prejemu računa.

Datum:

Podpis, za pravne osebe tudi pečat

2000 MILJ PO SREDOZEMLJU

- 8-dnevno krožno potovanje z motorno ladjo »JUGOSLAVIJA« s pristankom v zanimivih pristaniščih Italije, Jugoslavije, Grčije in otoka Malte. Število prijav omejeno, cene ugodne. PRIJAVITE SE ČIMPREJ.

PARIS

- 8-dnevno potovanje z avtobusom in vlakom v juliju. PRIJAVE DO 10. JUNIJA.

MÜNCHEN

- 5-dnevna strokovna ekskurzija, z namenom obiska I. SVETOVNE RAZSTAVE PROMETA. ZAKLJUČEK PRIJAV 20. JULIJA.

Prijave za izlete sprejemajo vse poslovalnice KOMPASA, kjer so na voljo tudi programi posameznih izletov.

Hotel LEV

LJUBLJANA, Vošnjakova 1
telefon 31 05 55

Priporočamo vam:

- RESTAVRACIJO z odlično kuhinjo in veliko izbiro vin
- TERASO V 12. NADSTROPJU — lep razgled na Ljubljano. Odlična strežba, popularne cene
- DANCING BAR — zabavni program — glasba — ples
- HOTELSKE SOBE — so sodobno in komfortno opremljene
- ORGANIZIRAMO sestanke — sprejeme — poslovne večerje

Založba Mladinska knjiga

sporoča vsem upraviteljem in poverjenikom po šolah, da je zbirka KONDOR za šolsko leto 1964/65 zaključena s knjigo GRADNIK:

IZBRANE PESMI

V zbirki SINJI GALEB izide še osma — zadnja knjiga VANDOT:

KEKEC NA HUDI POTI

Obveščamo tudi, da zaradi tehničnih ovir ne bosta izšli do jeseni knjigi

MLADI VEDEŽ

PLANINA:

JUGOSLAVIJA

ZALOŽBA MLADINSKE KNJIGE
— prodajni oddelček

Ščetkajte svoje zobe in dlesni pravilno in to že po zajtrku, po vsakem obroku in zadnjič pred spanjem. Pri tem uporabljajte »GIBBS zobno kremo FLUOR«